



1981. SEP 1 6

gondolat

A BTK KISZ-SZERVEZETÉNEK IDŐSZAKOS KIADVÁNYA

1981/5.

E tanévi utolsó számunkban négy interjút olvashattok történetjeinkkel, egy vitaalaprak szánt tervzetet a kari érdekképviselőt átalakításáról. Szerelpe még számunkban a küldöttgyűlések kari KISZ-értékelése és egy beszélgetéssorozat, amely a fiatalság szemléletű különbözőségét igyekszik bemutatni. TALÁLKOZUNK ÖSSZEL!

"NEM ELLENSEGEK VAGYUNK, HANEM PARTNEREK..."

/Beszélgetés Gyimesi Sándorral/

/részlet/

Közismérték a tanszékek közötti színvonalkülönbségek. Ezek nyilván a személyi állománnyal is összefüggésben vannak, de a tanszékek közötti koordináció talán nem annyira...

Hát ez sok mindentől függ, magától a tárgytól is. Gondolok itt pl. az egyetemes történelem és a magyar történelem oktatás különbözőségére, eltérő lehetőségeire. Mi is érezzük, hogy összehangoltabbá kell tenni az oktatást. Erre egyre több kísérlet, megbeszélés irányul, főleg a legutóbbi időben. Elvileg a tanszékeken folyó munkának egy egységes oktatási folyamattá kell összeállnia, egyre kevesebb átfedéssel. Itt tisztázni kell, hogy az egységes képzési tervben melyik tanszéknek mi a feladata. Ezen a téren kétségtelenül sok probléma van még.

Ez ott is megmutatkozott, hogy az európai '48 - csakugy mint a magyar - a rendes órákon valahogy elmaradt. A dolog érdekessége, hogy csak utána vették észre! Pedig ez azért központi kérdés több szempontból is...

A képzésben három fő információs lehetőség adódik a hallgató számára: az előadás, a szeminárium és a kötelező irodalom ... és negyediknek megemlítem a nem eléggé kihasznált konzultációs lehetőségeket. A Közgazdasági Egyetemen pl. a hallgatók nagyon gyakran felkértek beszélgetésekre, megbeszéltek, hogy hol találkozunk... és mit lehet erről előzetesen elolvasni. Szerintem az ilyen jellegű konzultációktól az oktatók többsége nem zárkózik el. A '48-cal kapcsolatban a probléma nem olyan egyértelmű. A témának jó irodalma van, hozzáférhető. Hogy mi a fontos??... ez nehéz kérdés: én is kihagyom a németalföldi és az angol polgári forradalmat. Ezek nem fontosak?... dehogynem!!! Csakhát hozzáférhető, viszonylag jó irodalma van, azoknak a gazdasági társadalmi folyamatoknak pedig, amiről én beszélek előadáson, nincs. A sokéves oktatói tapasztalat itt fedezett fel nagy hiányosságokat.

A baj az lenne, ha a '48 /az angol és németalföldi eseményekkel együtt/ nem szerepelne a kötelező listán sem, és vizsgán se kérdeznék...

A baj néha ott van, hogy ha szemináriumon kellene feldolgozni az adott témát, az a nagy átfogó kérdések felől elcsuszlik az oktató speciális érdeklődése felé; itt is jelentkezik a tanár- tudósképzés skizofréniája. Sokan egyszerűen nem vállalják a szemináriumon a kérdések megtárgyalását. A tematikát is meg kellene beszélni az első órán, ebből néha kihirdetés lesz. Pedig az ilyen megbeszélésen kiderülhetnének pl. az átfedések, stb.

Az egyetemnek természetesen figyelnie kellene, hogy kb. mi az, amit a középiskolában oktatni kell /itt a tematikára gondolok! / Majd a leendő tanároknak. Ez az alapképzés anyaga tulajdonképpen. De egy leendő tanár 30-40 évig fog oktatni, így nem elég azt tudni, amit ma oktatnak a középiskolában; képesnek kell lenni a 30-40 év után felteendő kérdésekre is válaszolni. Ezért nagyon nehéz eldönteni: mi a szükséges, és miaz, ami nem az. Ezen állandó viták vannak, sokszor az anyagban változások is. Sok mindent menet közben nem használunk újra, ez úgy tűnhet, nem fontos, el is felejtettük. De ha már van mit elfelejtenünk, az jó, az már passzív tudás. És ezek a dolgok is fontosak, így a háttérben, passzív tudásként. Az egyetemi oktatásnak állandóan keresni kell, hogy mi a korszerű, mi az, amit okvetlenül el kell juttatni a hallgatósághoz. Ez az utánjárás, mozgékony, fárasztó dolog, azt nem is mondom, hogy mindenki megteszi. Az egyetemi oktatók között is vannak hanyagabbak, jobbak, stb. Ami szükséges, modern, korszerű, azt állandóan keresni kell, és keresik is. Ebbe nem tudom, mennyire lenne érdemes bevonni a hallgatóságot. Azt hiszem, nem itt kell elsősorban! De minden egyetemi oktatónak szüksége van visszajelzésre. Enélkül nem megy. Erre legrégibb, és bizonyos szempontból legjobb példa a vizsga. Itt a tanár is vizsgál. Én mindig készülök vizsgára, még azt a jegyzetet is elolvasom, amit én írtam. Bele kell élnem magamat abba, hogy mi lehet az előttem ülő fejében; mi az, amit tudhat, mi az az információ mennyiség, amelyet elérhetett... Nem jó oktató az, amelyik nem készül... És nem csak egyik óráról a másikra kell. Persze a tematikusan felépített szeminárium, amelyik jó előre megszervezett, korlátozza a hallgatóság beleszólását, szűkebb érdeklődésének kibontakozását a tematika kialakításában. A megoldást a több választható szemináriumban látom. Mi általában több szemináriumot hirdetünk meg, mint amire létszám szerint szükség van. Némelyik be sem indul, ha minimális a jelentkező. A szeminárium feladatát is világosan kell látni; nem csak az a cél, hogy az egyik foglalkozástól a másikig bizonyos irodalmát elolvasson a hallgató, és ezt számonkérjék. Itt kell megtanulni bizonyos módszerbeni dolgokat, forráskritika, forráselemzés, stb.

Visszatérve a korszerűsége, úgy tűnik, a '60-as évek óta változatlan kötelező listák és a szemináriumon bedobott újabb szakirodalom népszerűtlensége néhány tanárnál kényelmességi okokra is visszamegy. Hogy különböző kollégákat minősítsek, főleg tanszékeket, arra sem elég alpom, sem jogom nincsen.

A tanár ur szerint milyen demokratikus fóruma lehetne az Ön által már említett visszajelzésnek?? Most valami kezdődőben van...

Eddig jobbra zugolódás volt, és különböző legendák /?/ kaptak lábra bizonyos 10-15 éves előadásjegyzetekről, amelyek még most is sikerrel használhatók.

A megjelent jegyzetekkel is elég sok baj van. Szoktan mondani, hogy maguk ugyanabból a Kelet-Európa-jegyzetből tanulnak, amiből én is tanultam. Ezen nem lehet másképpen változtatni, mint új jegyzeteket kell írni. Addig marad az előadás frissessége, és a kötelező listák mind gyakoribb felújítása. Az előadás a legfrissebb "műfaj".

Esetleg "naprakész?"

Be lehet építeni, és be is kell, akár hetekkel ezelőtt olvasott cikkeket is. Amit az olvasó tegnap olvasott, azt - elméletileg - már elmondhatja az előadáson. Ebben van az előadás pótlóhatatlansága: elszórt, esetleg idegen nyelven megtalálható irodalmat használhat az előadó. Persze így is van sokszor késés, hiszen néhány külföldi folyóirat sokszor egy éves késéssel jut el az emberhez. Azonkívül már eleve nem ismerhet mindent az ember, egyetemes történelemben nagyon nehéz áttekinteni az anyagot.

Milyen módon kellene felszámolni a néhol tapasztalható begyöpösödést?

Ez biztosan megvan. Mindnyájunkat vonz a könnyebb ellenállás, a megszokott. Ez állandó harc: az új szemlélet befogadása, tájékozódás a hatalmas anyagban. Válogatni kell az olvasásban is, hát még az átadásban. De feltétlenül jogos az az elvárás, hogy az oktatók lépést tartanak. A jegyzet késik jó néhány évet, sokszor évtizedet, a kötelező irodalom főleg a magyarra fordított! is néhány évet, de az előadásnak ennnyit nem szabad.

És mennyire volna lehetséges, hogy az állandóan friss előadásban különböző nézetek, vélemények konfrontációjára is sor kerüljön. Legalább az ismertetés szintjén találkoznánk a szembenálló érvekkel. Jó lenne valami egészséges "pluralizmus". Ez alatt én azt értem, hogy több oldalú informáltság, a polgári és marxista iskolák eredményeinek a továbbadása, esetleg felhívva a figyelmet - mindkét oldalon - az igazán vitás kérdésekre. Ez módszertanilag is sok újdonságot hozhatna, hiszen a Bevezetés a történettudományba c. studiumon a különböző iskolákat csak általánosságban és elég röviden tárgyalják. Itt konkrét példákon lehetne látni... Sokan eleve a "polgári" jelzőtől riadnak meg, mások még a polgári elméletek transzformálót is "burzsoá csökevénynek" tekintik. Ezek a dolgok az '50-es évek hangulatát lopják be az órára.

Két dologról van szó. Mit jelentsen ez a "pluralizmus"? Mi marxista történészek vagyunk, és marxista történelmet akarunk oktatni. Higgyék el, ez nem is könnyű! Senki sem mondhatja el magáról, hogy ő aztán tudja mi a marxista történettudomány. De ez - természetesen - nem jelenti azt, hogy a szembenálló nézeteket ne ismertesse. Sokszor azt is el kell mondani, hogy a polgáriak érveivel még néhol nem tudunk vitatkozni. Az is előfordul persze, hogy nem is kell velük, hanem át kell venni az eredményeiket... és be kell vallani, hogy ezt meg azt még nem dolgozta fel a marxista történettudomány. Mert ilyen is van! A másik, hogy a történettudománynak vannak olyan eredményei /szép számmal/, amelyek akkor is eredmények, ha nem marxista történészek érték el őket. Egy csomó alapvető módszertani eljárást ők dolgoztak ki. Akkor is nagy eredmények ezek, ha nem marxista szemlélettel írták meg őket. Csak azt át kell vennünk. Az már aztán az átvevők, feldolgozók tehetségétől, felkészültségétől függ, hogy átveszik-e vele a polgári szemléletet is, vagy csak a tudományos eredményt. Egy tudományos eredménynek nemcsak ideológiai oldala van, ezeket értelmezni kell, és marxista módon. Nagyon fontosnak tartom, hogy reagálni tudjunk a polgári eredményekre; nem engedhetjük meg magunknak azt a luxust, hogy az ő eredményeiket nem használjuk fel.

Sajnos ezek a reagálásra váró kérdések nemigen jutnak el hozzánk, és a megvalaszoltak is ritkán. Érvényesül itt talán valamifajta elhallgatás is, no meg a kényelmesség. Pl. a második jobbagyságról néhol még mindig Pach Zsigmond Pál régi könyve az iránymutató. A finomító, súlypontokat áthelyező 1979-es tanulmánya már nem kerül terítékre, pedig nyilván ő maga is ezt tartja érvényesnek. Vagy: sokan még most is félgyarmati, sőt gyarmati helyzettel jellemzik az osztrák-magyar viszonyt a XVIII. században. Ha vitára kerül a sor, nem az a lényegről, hanem a terminológiáról folyik... folytathatnánk a sort. Elégé elborzasztó néha, hogy néhány tanár lépéshátrányban van...

Ez baj!!! Elég baj! Ezen egy csapásra nem lehet segíteni. Csak hosszú távon.

A hallgatók véleményezési rendszerét ilyen téren is jónak tartja?
Igen, persze, miért ne? Megint csak azt mondom, hogy az egyetemen a szektudomány naprakész ismerete nélkül politizálni nem lehet jól. A hallgatói véleményekben nyilván lesz egy csomó szubjektív elem, egyoldalúság...

Úgy gondolja, hogy a hallgatóság nem képes viszonylag objektív helyzet-
elvezetésre...???

De igen, csak hogy a problémák másik oldalát nem látják, nem is láthatják. De meg kell próbálni, ...és komolyan kell venni.

A másik oldal "nemlátása" nem információhiányra vezethető vissza?

Az biztos, hogy továbbhaladni csak párbeszéddel lehet. Nem tekinthetjük egymást ellenségnek, partnerek vagyunk, ha az oktatási folyamat két különböző oldalán is, de azok.

Tehát tudnunk kell egymás bajáról?

Pontosan. A megoldásokat együtt kell keresni, nincs hozzá varázspálca. És hogy keressük, azt bizonyítja az az értekezés is, ami miatt ennyit várt rám. Vannak dolgok, amit nem tudunk egyből megoldani, vannak, amikben egyelőre csak kicsit tudunk változtatni, de a jobbitó szándékunkat nem adhatjuk fel. Erre szükség van, mindkét részből, mondtam már: nem vagyunk ellenségek. Állandó küzdelem magunkkal, a követelményekkel, az anyaggal - az van. De nem egymás ellen!!!!

Köszönöm a beszélgetést.

Kokas Károly (Jr.)

BESZÉLGETÉS KRISTÓ GYULA EGYETEMI TANÁRRAL

Az egyetemen marxista történettudományt tanulunk, a történelmet marxista módon értelmezzük. Az oktatásban kell-e érvényesülnie a különböző nézetek, eredmények konfrontációjának? A polgári történeti iskolák eredményeit kellő hely illeti-e meg az oktatásban? Szükség van-e a beláttatásra /az ütköztetés révén/ vagy elég csak a megtanulás?

Az egyetemnek nemcsak lehetősége van arra, hanem kötelessége is, hogy a hallgatóknak széles körben adjon a tudomány jelenlegi állása szerinti tájékoztatást. A mi oktatásunk nem azért marxista alapállású, hogy mi csak a marxista ismereteket közvetíthetjük; sőt nekünk kötelességünk a hallgatókat a polgári nézetekkel is megismertetnünk. Elég sok olyan témánk van, amihez szükségképpen csak polgári, ill. polgári jellegű irodalmat tudunk kiadni, másrészt rendelkezésre áll a Bevezetés a tört. tudományba c. studium és később a Történetírás története. De nem csupán a polgári és marxista nézetek konfrontációjáról van szó, hanem - és ez talán kevésbé közismert - a marxizmuson belül is vannak viták.

Az igazi feladatunk az, hogy mindkét oldalra figyelve adjunk képet. Nem tagadom, hogy ebben a vonatkozásban a stratégia a marxizmus vitája más történelemszemléletekkel, és a taktika a marxizmuson belüli viták.

Említtette a tanár ur a Bevezetést. Úgy tudom, hogy régebben ez a tárgy nagyon komoly súlyt kapott a tananyagban. Mennyiségileg is.

Úgy gondolom, hogy ez sem a polgári iskolák tekintetében, sem a gyakorlati tekintetében nem tud eleget tenni a felmerülő igényeknek.

Egy tanévben optimálisan 56 óra jut erre, és ez nagyon kevés. Teljesíteni a feladatot, amit vállalt magára, hogy ti. kellő elméleti felkészülés és alapozó gyakorlati utmutatást adjon, ekkora óraszámmal szinte lehetetlenség...; és abban sem vagyok biztos, hogy ennek szükségsszerűen az első évfolyamon kell történnie. Talán helyesbb lenne, ha két évfolyam közt oszlana meg. Elsőben lenne egy tényleg alapozó bibliográfiai, forrásismereti tárgy, és talán harmadik évfolyamon a folytatás, amikor a hallgatók már kicsit otthonosabban mozognak a tudományban.

A közeljövőben előkerül majd a történelemsz képzés reformja, azt hiszen ezt a problémát is érdemes lesz elővenni, hiszen a tárgyra vonatkozó rendeletek 1962-ben születtek, a jegyzet pedig már husz évesnél is idősebb. Itt tehát nagyon komoly adósságunk van. Talán a jegyzet volna tkozásában sikerül majd előrelépni az ELTE Segédtudományi tan-
székével együttműködve, de ez is csak évek múltán érezteti majd ha-
tását. Arról nem is beszélve, hogy egy ilyen jegyzet megírása ma Ma-
gyarországon milyen nehézségekbe ütközik, lévén 10-15 segédtudomány-
ról van szó, s ezeknek némelyike jelenleg halódó állapotban van, sőt néhányra -
néhányra - bizonyos időszakokban - más a halálos ítéletet is kimondták.
Ennek ellenére mi megpróbálunk állandóan korszerűsíteni: már maga az
egy óra elmélet plusz egy óra gyakorlat heti beosztásunk is eltér az
1962-es rendeletről.

A kötelező irodalom kapcsán vagy önszántunkból olvasunk polgári műve-
ket. A baj ott van, hogy nem csak hogy nem jutunk el ezek kritikájáig,
objektív megítélésükig, hanem gyakran terminológiájukat sem értjük,
nem tudunk eligazodni gondolatrendszerünkben.

Mint említettem, mindenképpen szükségesnek tartok egy harmad évfolyam-
ra adaptált tárgyat. A Történetírás történetét kicsit késeinek tartom
negyed ill. ötödéven, valamilyen mankóra az olvasmányok között már
korábban is szükség volna. De az is igaz, hogy a tanuláshoz az egyéni
ambícióknak döntő szerepe van: annak, hogy emberek nekiülnek és végig-
izzadják. Az első borzalmasan nehéz lesz, a másodiknál már megcsillan
valami... és a tizediknél elkezd a hallgató tipologizálni. Egy biztos:
minden zárat nyitó kulcsot nem tudunk adni.

A második kérdéskör, amivel kapcsolatban szeretném hallani a tanár ur
véleményét: az oktatói munka hallgatói véleményezésének problematikája.
Mennyire veszik ezt komolyan a tanárok, mennyire használható fel...

Az oktató-nevelő munka kollektív véleményezése gordiuszi csomót vágott
ketté. Hosszu évek, évtizedek óta vitatkoznak a témakörben, hogy egy
hallgatónak mennyiben van joga véleményt mondani a tanári tevékenységről.
Sokan azt a példát szokták felhozni, hogy mennyiben van joga egy be-
tegnek véleményt mondania orvosáról. Rendelkezik-e egy beteg, ill.
hallgató olyan ismeretanyaggal, aminek birtokában érdemben tud ezek-
hez a dolgokhoz hozzászólni. De felvetődött a kérdés ugy is /amint
már más összefüggésben 1830 körül is Magyarországon/; jogosult-e a
kritika, ha a kritikus nem tud a megbírált remekműhöz hasonlót alkotni.
A vita már akkor eldőlt, hogy ti. jogosult. Tehát a beteg igenis mond-
hat véleményt az orvosáról, a hallgató is a tanárjáról, csak bizonyos
határok között. Ugyanis a beteg, a hallgató szükségszerűen csak egy
részét látja annak, amit az orvos, a tanár - merjük elhinni - egészben
lát. Én ilyen jogosultsággal, ilyen módon indokoltnak látom a hallga-
tók véleményezési jogát. De ezt nem szabad abszolutizálni, részint a
mert szűk hallgatói körök - bár ne kellene így ment mondanom - manipu-
lálhatók, részint - mint már említettem - a hallgatók nem látnak, nem
láthatnak nagyobb összefüggéseket. Ilyen szempontokat figyelembe véve,
a hallgatói vélemények nagyon fontos mutatói egy-egy oktató tevékeny-
ségének, munkája eredményességének.

Ahogy a véleményezéseket én ismerem, sok baj van az oktatott anyag
korszerűségével. Talán nem tűnik szerénytelenségnek, de az itt elöl-
tött három év alatt nem egyszer volt olyan érzésem, hogy a megadott
irodalom, az elmondottak né a legkorszerűbbek, ezeknél már jóval
modernebb is létezik és nem is hozzáférhetetlen. Ez aztán néha kínos
szituációhoz is vezethet...

Ebben magának igaza van. Nem tudok mást mondani, mint hogy ezért is
szükség van a hallgatói véleményezésre. A hallgatók mondják meg, ha
korszerűtlennek tartják a megadott irodalmat, vagy a tanórán elhang-
zottakat. A hallgatóknak nemcsak joguk ezt most már kötelességük is.
Tehát a hallgatóknak törvényadta joguk van erre, és ezzel szerintem
nagyon erősen élni is kell. Nagy előnye a rendszernek, hogy itt nem
egy hallgató mond véleményt, akire esetleg "pikkolhat" a tanár, hanem
hallgatói csoportok nyilvánítanak véleményt. Ez egyfelől védettséget

biztosít az egyénnek, másrészt a felelősségét is növeli a dolognak. Hogy egy felelős hallgatói közösség felelőtlen véleményt mondjon, elvileg előfordulhat, de gyakorlatilag nem nagy a valószínűsége. Hogy a tanárok mennyire veszik ezt komolyan? Mi nagyon komolyan vesszük, tanszéki csoportunkban megbeszéltük a beérkezett írásos véleményeket. Mások nevében nem beszélhetek, ezért csak "kegyes óhajként" mondanám, hogy szeretném, ha mindenki komolyan venné. Ezekből tanulni nemcsak hogy lehet, hanem kell is...egy bizonyos - általában jól meghatározható - pontig.

Bár tudom, hogy nem szorosan vett hallgatói probléma, mégis sokakat érdekelne az oktatás utánpótlása. Közismert, hogy milyen szűk anyagi keretek állnak rendelkezésre új státus létesítésére. Sokszor a pénzügyileg, adminisztratív alakult állások vannak meg előbb, amiket aztán gyorsan be kell tölteni, tekintet nélkül arra, hogy van-e erre megfelelő személy. Máskor tehetséges hallgatók kallódnak el, legalábbis az egyetemi oktatás számára. Ez kétségek nélkül visszahat az oktatásra, másrészt nehezebbé válik a régebben elég jellemző iskolateremtés.

Igaz az is, hogyha van állás, azt adj uramisten, mindjárt be kell tölteni, de az is igaz, hogy van előre, egy-egy beérő hallgatóra előre tervezett helylétesítés. A jövőben az első megoldás veszélye nemigen fenyeget bennünket, mert nagyon kevés álláshely lesz. Ugy tűnik, hogy az az út, amit két éves ösztöndíjas gyakornokok bekapcsolódása a tanszékek munkájába jelentett, nem lesz járható. Nagyon elgondolkoztató az a kétirányú folyamat, hogy amíg a JATE nappali tagozatos hallgatóinak száma az utóbbi öt évben kb. 300-al csökkent, addig az oktatók száma emelkedett. Nem vitás, hogy hosszú távon ez a kétirányú folyamat nem tartható meg. A jelen tendenciák mellett az a veszély fenyeget bennünket, hogy az egyetemet tehetségtelen emberekkel kell telezsúfolnunk, mert annyi álláshely nincs. A multa nézve a kérdésnek kétségtelenül van jogosultsága, de a jövőben ezt a vétket önhibánkból aligha fogjuk elkövetni. Ha egy tanszék színvonalát akar tartani, akkor arra lesz rákényszerítve, hogy tervezze a nyugdíjazásokat, és az esetleges kutatásfejlesztéssel járó új álláslehetőségeket és törvényszerűen végezze a kádernévelést. Ha ezt nem teszi, egyszerűen saját sírját ássa meg. Egy tanszék nem engedheti meg magának, hogy csupa tehetségtelen emberrel legyen telerakva, mert ez a tanszék sem az oktatásban, sem a kutatómunkában nem tudja feladatát betölteni. Szerencsére nincsenek ugyan ilyen tanszékeink, de azt magam is látom, hogy a kampányjellegű akciók nem feltétlenül a káderalállomány minősége javára szolgáltak.

Befejezésül még egy kérdés. A Mozgó Világ egyik tavaszi számában egy felmérés adataiból kaphattunk izelítőt. A francia középiskolási diákság nemzettudatát, hazafiságát hasonlították össze a magyarokéval ill. a francia teszt magyar kontrollját végezték el. Az eredmény meglepő, az ember akaratlanul is felelősöket keres. Ennek a magyarságtudatnak, nemzettudatnak nyilvánvalóan van egy igen erős történelmi, történelemszemléleti oldala is. Ezért pedig nagyon felelős a középiskolai történelemtanítás és ilyen összefüggésben felelős, ha attételeken is, az egyetem. Mi erről a véleménye?

Erről órákat lehetne beszélni. Nagyon örülök annak, hogy újra érettségi tantárgy lett a történelem, ... ezt nagyon-nagyon fontosnak tartom. "Nemzeti öngyilkosság" volt törölni a történelmet a kötelező érettségi tárgyak közül, ezzel ugyanis a történelemnek mint középiskolai tantárgynak a súlya erősen degradálódott. Az igazi probléma a középfokú oktatásban van, ebbe beleérttem a gimnáziumon túl a szakközépiskolákat és a szakmunkásképzőket is. Már az általános iskolában úgy kellene oktatni a történelmet, hogy a tanulókat az oktatás felvértezze bizonyos állásfoglalási képességgel. Én tudom, hogy ez nagyon nehéz, különösen ha figyelembe vesszük az életkori sajátosságokat... és mindenképpen nagyon rossz dolog az, hogy a szakmunkásképző inté-

zetekben a történelem a többi un. közismereti tárggyal együtt igen komoly hátrányban van. Véleményem szerint egészen az alapoknál kellene kezdeni. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a mi portánkon minden rendben van, de hogy mennyire vannak zavarok fiatalságunk identitástudata körül, az kétségtelenül mélyebben gyökeredzik. Itt úgy tűnhet, az egyetem~~en~~ viszonylag keveset tehet. Amha figyelembe vesszük, hogy igazán jó tankönyvek kellenének, és az egésznek a kulcsa a jó tanár, ennyiben az egyetem felelősségéről is szó van.

Én úgy érzem, hogy itt az egyetem ilyen jellegű - sokszor "kényes" - kérdésekről még most is csak másodkézből, a "folyosón" lehet hallani nyíltan, becsületesen. Bár a Kelet-Eu. tanszék nemzetiségi kérdést, stb.-t tárgyaló órái nagy haladást jelentenek, - ha jól tudom, ez ilyen formában elég új is. Szóval nem nagyon "dívat" ezekről a kérdésekről nyíltan beszélni, sokan inkább hallgatnak...

Itt beidegződésekről is szó van. Vannak oktatók, akik úgy érzik, hogy ezt már el lehet mondani, és vannak, akik talán kényelmi okokból, talán tulzott ovatosságból, bátortalanságból, talán mert maguk sem látnak sok mindent tisztán: nem mondják el a dolgot. Ez nagyon nagy mértékben függ a tanszék légkörétől, hogy mennyire inspirálja az oktatót.

Itt arról is szó lehet, hogy az oktató anyag nagy része - ilyen szempontból egyes oktatóknak az általuk is megélt történelmet jelenti. Igen. Nekik ez egy kicsit szembenézés saját múltjuk egy darabjával, ez kétségkívül nehezíti az objektív megítélést.

Kokas Károly

BESZÉLGETÉS CSATÁRI DÁNIELLEL

/részlet/

A Kelet-Európa történetének kérdései viszonylag fiatal studium.

Magától értetődik, hogy az egyetemes történeti studiumot össze kell hangolni, illeszteni a magyar történet megfelelő korszakainak oktatásával. Mielőtt erre az összefüggésre kitérnék, egy kicsit elkanyarodok egy másik terület felé, hogy ti. az egyetemes történelem tárgyalásánál nekünk nem az az elsőrendű feladatunk, hogy száraz, poros tényanyagot adjunk, hanem hogy ezeknek az adatoknak a birtokában, ezeket segítségül hívva egyetemes történeti folyamatokat oktassunk, és olyan történeti szemléletet is adjunk, amellyel a magyar történet megfelelő korszakát is könnyebb talán megérteni. Nyugat-Európa és Kelet-Európa történetének oktatása nem egyenlő hagyományokkal rendelkezik, a szakirodalom szempontjából az előbbinek lényegesen jobb a helyzete. Kelet-Európa mint önálló kutatási tárgy viszonylag fiatal, kevés előzménnyel rendelkezik, ami előnyt is jelent, meg hátrányt is. Előnyt, mert akárhova nyulunk ezen a területen, mindenhol izgalmas és szép témákat találunk. Hátrány az, hogy a feldolgozások, forrásgyűjtemények szűkös volta miatt majdnem minden órára nekünk kell összeszedni az anyagot, ezenkívül vannak olyan félreértések, szemléleti problémák, amelyek akadályozzák a Kelet-Európa történeti studium kialakítását. Kelet-Európa etnikailag rendkívül kevert terület és ebben a keverttségben mi is érintettek vagyunk olyanképpen, hogy 18 után a magyarság jelentékeny része a határainkon kívülre került. Egy időben volt olyan álláspont, hogy nem szabad a határainkon túl élő magyarság kérdéseivel foglalkozni, mert ez óhatatlanul nacionalizmushoz vezet. Ez tarthatatlannak bizonyult, mert nyilvánvaló, hogy ha a tudományosság nem foglalkozik elmélyülten a kérdéssel, akkor "szabad a gazdá", mindenké a saját szája íze szerint mondja amit akar. Vagyis ez egy időben tabukérdésnek minősült. Mi abból indultunk ki, hogy ezt a kérdést nem önmagában kell vizsgálni, hanem bele kell ágyazni azoknak a szuszédos népeknek a történetébe, ahol

a magyarság pillanatnyilag él. Itt bejön egy másik témakör: a lezajlott hazafisági viták és szépirodalmi, szociográfiai stb. lecsapódásaik, amelyeknek volt egy olyan hatása is, amely egy időben nehezítette a mi studiumunk kialakítását. Volt egy olyan elképzelés, hogy körünkben, amikor nemzetközi integráció figyelhető meg a világ különböző területein, így a szocialista országokban is, a nemzeti szerepe óhatatlanul csökken, sőt, az is megfogalmazódott, hogy minden, ami a nemzettel összefügg, ennek a nagy történelmi folyamatnak a során előbb-utóbb a történelem lomtárába kerül. Igaz történetileg, hogy a szocialista országok is integrálódnak, de ha figyelembe vesszük azt az adott történeti talajt, ahonnan ez megindult, akkor itt nem a nemzeti elhalásáról, hanem a nemzetinek egy új típusú ébredéséről, megújulásáról, egy új típusú nemzeti fejlődés megindulásáról beszélhetünk, amelyben a nemzeti és az egyetemes, a társadalom és a haza nem egymást taszító pólusok. /.../

A demokrácia nemnyire kulcskérdés Kelet-Európában?

Az új típusú nemzeti fejlődés történeti folyamatában kulcskérdés a szocialista demokrácia problémája. A demokrácia elnélyítése véleményem szerint három szempontból is kulcskérdés. Itt nem ment végbe polgári demokratikus fejlődés, elmaradott paraszti társadalmak voltak, de pl. nem volt évtizedekig működő demokratikus parasztpárt, amely az ország többségét a demokratikus játékszabályok elsajátítására megtanította volna. Bizonyos elemi demokratikus játékszabályok nem váltak reflexszerűvé, és így nem váltak az etikai követelményrendszer részévé sem. Aki nem tud a vele azonos nyelvű társával normális emberi demokratikus kapcsolatot kialakítani, az nyilvánvalóan nem tud szót érteni egy nemzetiséggel, vagy egy másik nemzettel sem. Másodszor: a régi magyar paraszti társadalomról már beszéltem, így állt ez a szomszédos népeknél is, vagyis hasonló a probléma nálunk is; ha nem értünk szót az országon belül, még kevésbé értünk szót az országon kívüliekkel, és ebből alakul ki, hogy a nemzeti értékek kölcsönös megismerése és megismertetése -Lenin gondolatára utalnék- legfeljebb valami elvont internacionalista ráolvasás lesz. A harmadik vetület: a nemzetiségek szerepe. A nemzetiség annál lelkesebben, odaadóbban foglalkozik az illető többségi nemzet kultúrájával, minél inkább érzi, hogy a többségi nemzet /amely egy adott ország államhatalmában a döntő szót mondja ki éppen többségi jellegénél fogva / a nemzetiség számára sokoldalú jogok érvényesítését vagy élvezését biztosítani fogja. A nemzetiség annál inkább vállalja az együttélést a többségi néppel, tehát a szocialista demokrácia elnélyítése ebben az új történelmi folyamatban a nemzet számára, a nemzetiség számára és az együttélő népek számára egyaránt kulcskérdés, a nemzetiségek, népek közeledének előfeltétele.

Ugy való, hogy a demokrácia nemcsak makroközösségekben, hanem a mi szűkebb környezetünkben is, mindennapjainkban gondolkodva is kulcskérdés. Szociológusok, kapcsolódóan kérdezen a tanár ur véleményét a karunkon nemrég kezdenyvezett oktatói-hallgatói /kölcsönös/ véleményezési rendszerről.

En ezt a megfogalmazódott igényt értettem is, meg nem is. Azért értettem, mert ezt a mi munkánk mindennapos kellékének tekintettük és tekintjük, de épp ezért nem értettem, hogy a demokratikus munkakapcsolat ilyen elemi mozzanata miért került ilyen magas fórum alá, és miért most vált ez problémává. Nagyon jó kezdenyvezésnek tartom, a szekció-diáktalálkozókat, mert úgy éreztem, hogy itt mindkét oldalról őszintén és közösen tárták fel a problémákat, és egyáltalán nem bántó módon, vagy "betartási" szándékkal. Ott került fel igényként a speciálkollégium valamilyen kollektívabb formája. A második félévben ennek alapján a spec. koll. résztvevők által választott három té-

nát egy-egy /akérdésben alaposabban tájékozott/ hallgató szakirodalom-ajánlása és vitavezetése mellett teljesen kollektív módon dolgoztuk fel. És ebben a vitában tanár és diák teljesen egyenrangú módon vett részt. Ez átvezet az oktató és hallgató kapcsolatának kérdéséhez...

Bár a kar egészéről nem tudok véleményt formálni, de azt hiszem, hogy az általános igény vagy elvárás, hogy a tanár ne tüntesse fel magát emberfölötti lénynek. Neki is éppúgy készülnie kell az órákra, mint a hallgatónak a vizsgára; állandóan "überelnie" kell magát, mert ha ezt nem teszi, egy idő után -- mivel kevesebbet tud a diákjainál -- már nem nevezhető tanárnak. Adott esetben meg kell mondania, hogy mondjuk: a témában három megalapozott véleményt olvastam, ismertem meg, és bevallom őszintén: én nem tudtam eldönteni, hogy melyiküknek van igaza. Ettől nem lesz kisebb a tekintélye.

Nyilván olyan témában, amelyben jobban otthon van az ember, jobban el tudott mélyülni, az egymással konfrontáló nézetek bemutatása után, ha ismeretei birtokában tudományos lelkiismerettel állást tud foglalni, akkor ezt megteszi. Természetesen a hallgató számára akkor is szabad a választás: az ismeretek, érvek súlyának megfelelően állhat az egyik vagy a másik nézet mellé.

Sokan bizonyos gondolatgazdag szakmunkákat, elméleteket azok nem-marxista szemlélete miatt nem tartják fontosnak megismertetni a hallgatókkal.

Ezek a művek, gondolatok természetesen nem kizárandó, hanem bevonandó tételek. Sőt, Kelet-Európának kapcsolatban ez az egyik sajátosság, hogy rengeteg témáról hiányzik még a marxista igényű feldolgozás. Itt az egyetemen kell megismertetni ezeket a munkákat, kritikai véleményt formálni róluk, nehogy az egyetlen után a felkészületlenség miatt zűrzavart okozzon.

A történész utánpótlás nevelése?

A nemzedékek természetes váltásán túl a Kelet-Európa-studiumnál volt egy külön kényszerítőerő, hogy nem nagyon volt a téma tanulmányozásának hagyománya. Ezért természetes módon alakult ki itt egy fiatal oktatógárda, amely egyre finomodó munkamegosztással, egymás munkáját is figyelemmel kísérve, egymás előadásait, szemináriumait is hallgatva-megbeszélve látja el ennek a tárgynak az oktatását. Az utánpótlás nevelésének egy másik lehetősége az, hogy az átlagon felül teljesítő, vagy új témák feldolgozására kísérletet tevő hallgatókat segítsük a diákkörben, és egyengessük utjukat a megjelenés irányába. Ebben a munkában az igényosság kölcsönös erősítése hasznára válik mindkét félnek.

Az is tény, hogy a Kelet-Európa-oktatóknál, hogy a szűkebben vett oktatáson túl is bevonják az érdeklődő hallgatókat a történeti kérdések vizsgálatába, történész személyiségekkel is megismertessük őket, pl. a Történész Körre gondolok...

Hívtak engem is, de bevallom, én nem tudtam elmenni ezekre az előadásokra. Tudom, hogy Berend T. Ivánnal, Csalog Zsolttal, Ránki Györggyel, Püspöki Nagy Péterrel, Péter Katalinnal és korábban másokkal is volt beszélgetés, és úgy hallottam, hogy ezek az előadások olyan szakmai élményt jelentettek a résztvevők számára, amelyeket mindenképpen folytatni kell az elkövetkezendő időben, ha van erre igény...

A hallgatók részéről feltétlenül.

...akkor ezeket a kar illetékes vezető szervei felé jelezni kell, és meggyőződéssel, hogy ők ezt az igényt feltétlenül támogatni fogják.

Hóvizi Ottó

BESZÉLGETÉS RÁFFAY ERNŐ TANÁRSEGÉDDEL

Az Újkori és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszéken különböző kutatások folynak. Ugy hallottam, hogy izgalmas kérdésről fejeztél be egy hosszabb tanulmányt.

Most készült el egy nagyobb tanulmánnyal, amelynek témája a magyar-román kapcsolatok a Károlyi-kormány időszakában. Ezzel a témával öt évvel ezelőtt kezdtem el foglalkozni, és azóta több magyarországi levéltárban végeztem anyaggyűjtő munkát. Ezt a tanulmányt most nyújtottam be bölcsészdoktori disszertációnak, és ha megszűnnak az időközben felmerült nehézségek, akkor talán még az idén nyáron módom lesz megvé eni. Tartalmi vonatkozásban a téma: Erdély román megszállásának folyamata, illetve ennek társadalmi következményei 18 őszétől 19 január végéig.

Azt hiszem, hogy ez nem "agyonírt" dolog. Miért fontos ezeknek a kérdéseknek nyílt tudományos tisztázása?

Katonai, politikai és társadalmi tekintetben az I. világháború lezárásának időszaka a magyar nép történelmének egyik legnagyobb nemzeti katasztrófája volt. Ennek ellenére 1945 óta erről csak elenyésző számú tudományos és publicisztikai írás született, a 45 előtti írások hangvétele erről a kérdéssel féktelenül sovínizta és irredenta, ami számomra elfogadhatatlan. Mindenképp

szükségnek tartom a téma tudományos kutatását, nem beszélve arról, hogy a fiatalabb generációk előtt ez a történelmi korszak legfeljebb a mítoszok szintjén ismert, ami pedig elősegíti a magyar nacionalizmus ujjaébredését, és ez ellen fontosnak tartom a küzdelmet.

Nem minősül-e bizonyos ideges reagálásokban nacionalizmusnak már maga a tudományos perújrafelvétel?

Valóban jogos a kérdés. Nemegyszer tapasztaltam, hogy a perújrafelvétel pusztán ténye a nacionalizmus rómét idézi. Ennek egyik oka az, hogy a közmopolitizmus még tudományos körökben is létezik, mégis úgy gondolom, hogy ezekkel az álláspontokkal szemben egyedül a tudományos vizsgálódás képes a történelmi tudat zavarainak oszlatására.

Ugy látom -- ez derült ki a Mozgó Világ legutóbbi számának kérdéssorozatából is --, hogy a fiatalság széles rétegénél nem beszélhetünk egészséges nemzettudatról.

A mindenkor nemzettudat történelmileg meghatározott. A közép-európai népek közül a magyarságnál viszonylag korán kialakult nemzeti tudatot az elmúlt 130, de különösen az elmúlt 60 évben óriási csapások érték. Hogy a két legfontosabbat említsem: a Horthy-korszak féktelen sovínizmusa éppen olyan nagy károkat okozott, mint az ötvenes évek bizonyos szempontból ellentétes tendenciái. A nyolcvanas évek emberében, fiataljában mind a két szemléletből maradtak tudati hatások. Ha ezekről a kérdésekről továbbra sem beszélünk nyíltan, akkor ezek a hatások konzerválódnak.

Mint a Történeti Kör vezetője is komoly részt vállalsz a fenti kérdések tisztázásában.

A Történeti Kör négy éves működése során legfontosabb célunk a fentiekben jelzett tudati zavarok tisztázása volt. Ezért fordítottunk nagy figyelmet a szomszédos országokban élő magyarság helyzetének reális megismertetésére, és ebben neves történészeket sikerült megnyernünk belföldön és külföldön egyaránt.

Mi várható az elkövetkező időben a Történeti Körrel kapcsolatban?

Erre sajnos nem tudok pontos válszt adni. Egyes hírek szerint már hivatalosan leállították, de velem ezt eddis még senki nem közölte. Ugy tapasztalom, hogy a Történeti Körrel kapcsolatos pletykahullám csökkenőfélben van, de amennyiben a vádak a továbbiakban is tartják magukat, akkor én a

megoldást egy átfogó állami vizsgálatban látom. A vizsgálóbizottság meghallgathatná a Történész Körön előadást tartott világhírű akademikuskat, egyetemi tanárokat, magyarországi és külföldi kutatókat /akik egyébként egyetemi vagy akadémiai munkahellyel rendelkező, rendszeresen publikáló tudósok/, rajtuk kívül nyilvánvalóan meg kellene hallgatni a Történész Körre járó több száz szegedi egyetemistát és főiskolást. Erre azért volna szükség, hogy a Történész Körön résztvevők véleménye alapján alkosson képet a bizottság. A Történész Kör 1977 óta működik, remélem, hogy jövő ilyenkor megünnepelehetjük az alakulás félévtizedes jubileumát. Annál is inkább, mert különben le kellene mondani több külföldi magyar marxista történésznek küldött meghívásunkat.

A hallgatói-oktatói véleményezési rendszerről mi a véleményed?

Ha az egyetemi demokráciát 100 egységnek tekintjük, akkor a hallgatói-oktatói véleményezési rendszer ebből egy, bár nagyon fontos egység. Emlekeztetnék a Mester és Margaritából az Írószövetség-beli büfé heringjének történetére. Az ördög a büfében romlott heringet kapott; a kérdőre vonáskor az árustól azt a válszt kapta: kérem, ez egy II. oszt. frissességű hering. Erre az ördög azt válszolta, hogy I. vagy II. oszt frissességű hering nem létezik, vagy friss az, vagy romlott. Így gondolkodom én az egyetemi demokráciáról is, vagy mind a 100 egysége megvan, vagy a meg-lévők sem érnek sokat. Mégis fontosnak tartom a hallgatói-oktatói véleményezési rendszert, mert ez is alapot teremthet további demokratikus fórumok létrehozására. Mert további, a meglevőknél több demokratikus fórumra van szükség ahhoz, hogy a beszélgetésünk elején szóba került felvállalásokat is nyugodt, alkotó légkörű munkával teljesíthessük.

Hévízi Ottó

+ + +

HIREK

Az Aud.Max. melletti faliújságon az Információs alapszervezet anyagát olvashatjátok.

-- Kilátó /a Szombathelyi Tanárképző Főiskola KISZ-biz. lapja/

-- ELTE BTK Kari Hiradó 4. számból: Magunk keresése
Tanáraink az oktatásról
Politikai nagykorúság
Kari Hiradó 3. számból: Javaslat az ideológiai
tárgyak reformjának
ügyében

-- ELTE Egyetemi Lapok: A Közéletiségről c. írás

-- Budapesti Műszaki Egyetem lapjából: A jövő mérnöke

+

OLVASTUK Falus Róbert írását /Élet és bölcsészkar/ a Kritika 4. számában. Ebből idézünk egy részletet: "Tul a gazdasági szempontokon, szükségszerű és fájdalmas erkölcsi következményei vannak a pályaválasztási torzulásoknak: sok fiatalunkban rendül meg a hit, hogy érdemes volt-e öt éven át keményen dolgoznia, s nem kevesükben burjánzik ki politikai közöny, vagy ellenzékiesség is, ha azt tapasztalja, hogy nincs rá szükség."

KÖZHELYEK

Írta: Somogyvári Márta

Az illúziók elvesztése az első vizsgák után kezdődik és a második év végére már mindenkinél teljessé válik. Az alapképlet egyszerű: az elsőévesek átesve a sokszor fordítottan szelektáló felvételikén elvileg egyenlő eséllyel indulnak neki az egyetemnek - mindenestre a lehetőségük megvan arra, hogy felzárkózzanak; az egyetemnek viszont korlátlan a játéktere, hiszen a diákok rávehetők arra, hogy komolyan tanuljanak, ha ennek látják értelmét és ha megfelelő módszerekkel vezetik be őket egyetemi tanulmányaikba. S öt teljes év alatt bármit meg lehet tanítani, még nulláról indulva is. Ennek természetesen az az előfeltétele, hogy az egyetem adja meg hozzá a megfelelő segítséget, és állítson fel szigorú követelményrendszert, s biztosítsa az OKTATÁS magas színvonalát.

Az első probléma természetesen az, hogy mit kell, vagy mit kellene az egyetemen tanulni. A válasz kézenfekvő, és a sajnálatos módon sokak által nem ismert Komplex nevelési program 7. oldalán olvasható: "A hivatásra orientált képzési folyamat során a hallgatókat be kell vezetnünk a tanári és általában az értelmiségi munkához nélkülözhetetlen magasabb szintű tanulás és önképzés fejlettebb módszereibe." Tehát a legfontosabb lenne megtanulni GONDOLKODNI, milliányi részletkérdés helyett szemléletformáló módszerekkel megismertetni a hallgatókat.

A gyakorlatban viszont szétaprózódnak az egyes szakok. A fő törekvés, legalábbis az órarend tükrében, mintha az lenne, hogy a hallgatók a tudományterület minden ágát ismerjék meg. A dolog itt válik áttekinthetetlené, hiszen féléves kurzusokon, heti egy órában kellene megismerni egyes tudományágak, vagy nyelvek alapjait, és az órák vagy ismeretterjesztő népszerűsítő előadások szintjére süllyednek vissza, vagy pedig, és nem tudni, melyik a rosszabb, az oktató, akinek ez a szakmája, szeretne minél többet bezsufolni ebbe az egy órába - követve a tantörv közismerten ésszerűtlen kötelező és ajánlott irodalom listáit. Az eredmény nem is lehet más, mint teljes sikertelenség. Ezeket a tárgyakat megtanulni nem lehet, a mértéktelenül felhalmozódó lexikai anyag pedig visszariaszt attól is, hogy megpróbáljunk komolyabban belemélyedni az anyagba. Így jó néhány tárgyat törölni kell a tanrendből, az érdeklődőknek pedig speciális kollégiumokat kellene indítani.

A fontosabb, szakmába vágó szemináriumokon viszont gyakran beáll a csönd, minek egyik oka az is, hogy csak a referens készült, s a többiek mondván ugysem érthetnek jobban a témához, kényelmesen végighallgatják a referátumot, és aztán hazamennek. Pedig elvileg mindenkinek hozzá kell tudni szólni, de hát ki tanított meg minket értő módon odafigyelni és vitatkozni? A középiskolában ez éleve lehetetlen. Az egyetemeken viszont úgy tűnik teljesen mellékessé vált az erre felkészítő elméleti tárgyak oktatása. A "Bevezetés..." című kurzusok fél, legjobb esetben egy évig tartanak, az első évben gyorsan túlesik mindenki rajtuk, és ezzel vége. Pedig ez az a pont, amit a legjobban meg kellene fogni, mert adatoknak, dátumoknak később is mindenki utánanézhet, de ha nem próbált meg megismerni és alkalmazni több, néha esetleg egymással ellentétes metodológiát, ha nem vált vérévé az összefüggések elméleti alapra történő visszavezetése és a szakirodalom kritikai megközelítése, akkor nagyon nehéz dolgozni kikérülve az egyetemről, és kérdéses, hogy mennyi értelme volt az itt eltöltött éveknél. És sajnos legtöbbször nemcsak erre a szintre nem jutunk el, nemcsak ide nem juttat el az egyetem, hanem sokszor az "általános bölcsész műveltség" alapvető elemeit is hiába keressük.

ÉRTÉKELES A KARI ÉS AZ EGYETEMI KÜLDÖTTGYŰLÉS RŐL

A Bölcsészettudományi ar KISZ-életében az utóbbi néhány évben alapvető változásoknak, ill. a változás iránti fokozott igénynek lehettünk tanui. Mint az ország legtöbb felsőoktatási intézményében, így nálunk is egyre világosabban kiderült, hogy a KISZ jelenlegi keretei túl merevnek, s egyre inkább alkalmatlannak bizonyulnak a politikus, jelenlegi igénynek megfelelő tartalmi, érdemi mozgalmi munkára. Természetes igényként jelentkezett tehát a KISZ-munka tartalmi megújítása, az ifjúsági mozgalom szervezeti kereteinek, munkamódszereinek megváltoztatása, nyitottabb, rugalmasabb rendszer kialakítása, mely biztosítja a mozgalom dinamikus létét, s a KISZ felelős politikai tényezővé válását.

Ez a megújulási folyamat a JATÉ BTK-n kb. két éve kezdődött, s első jelentősebb konkrét megnyilvánulása a tavalyi küldöttértékezkedésre tehető, mikor is a küldöttek határozatot hoztak a kari KISZ-élet szervezeti kereteinek megváltoztatására, s megbízták az akkori kari vezetőséget ennek részletes kidolgozására. A kari vezetőség alapos és komoly előkészületi munkálatok után az ezévi kari küldöttértékezkedésen előterjesztette a szervezeti változtatás tervét, melyet a küldöttek elfogadtak.

Ahhoz, hogy a döntés súlyát, jelentőségét és következményeit megfelelően értékelhessük, a következőket kell hangsúlyoznunk:

- A szervezeti keretek megváltoztatása a tartalmi munka megújításának, a továbblépésnek egyik feltétele. A jelenlegi szervezeti felépítés, s ezen belül is az alapszervezeti keretek nem bizonyultak megfelelőnek a tartalmas, mozgékony KISZ-munkára, a szervezet politikaalakító funkciójának érvényesítésére, a belső demokratizmus biztosítására, s a megfelelő érdekvédelmi és érdekképviselői feladat ellátására. A továbblépés lehetőségeinek keresése, a tartalmas, "reális közösségekben" végzendő munka igénye fogalmazódik meg a szervezeti változtatás koncepciójában.
- A kari küldöttértékezkedést megelőző alapszervezeti beszámoló taggyűlések s a Kongresszusi levél vitájának tanulságai alapján egyértelművé vált, hogy a változtatás igénye a kari KISZ-tagság többségében felmerült.

Általános az a nézet, hogy a KISZ-tagok jórésze jellemző passzivitás és bizalmatlanság feloldásának feltétele az öntevékenyebb, kezdeményezőbb munka biztosítása, új tartalom keresése, s ennek nyomán a KISZ lényegének, feladatának egyértelműbb meghatározása.

- A kari küldöttgyűlés előkészítésében a vezetőség igen komoly munkát végzett, annak ellenére, hogy nehéz volt a kapcsolatteremtés a gyakran csak formálisan működő KISZ-alapszervezetekkel. Tanulságként szolgálhat a jövőre nézve a kapcsolat élővé, mozgékonyá tételének fokozottabb szükségessége, a megfelelő információs rendszer kiépítése, a kétoldalu ellenőrzés biztosítása.
- Az utóbbi időben jelentkező fokozott aktivitást mutatta a küldöttgyűlést megelőző időszak egyik jelentős eseménye, egy régóta időszerű kari kiadvány létrehozása, mely "Gondolat-jel" néven igen népszerűvé vált a hallgatók és az oktatók között egyaránt, a vitára serkentő cikkei, riportjai, kritikus hangneme hozzájárultak a kari küldöttértékezkedés sikeréhez.

A kari küldöttértékezkedésen csaknem minden kérdés felmerült, ami az utóbbi időben foglalkoztatta a hallgatókat. A kari KISZ-vezetőség által összeállított ún. követelésrendszer magában foglalta a politikai, mozgalmi, tanulmányi, szociális, kulturális munkával kapcsolatos legfontosabb problémákat és kérdéseket, s a többségben tartalmas hozzászólások még tovább differenciálták ezt. A hallgatók problémafelvető, vitázó, igen aktív részvétele s akari vezetőség jó előkészítő munkája következ-

tében a küldöttgyűlés sikeresen zárult, azon határozati javaslatok elfogadásával, melyek az egyetemi küldöttgyűlés határozatainak alapját is képezték.

Az egyetemi küldötttertekezletre való felkészülés során az aktivitás tovább fokozódott a konkrét cselekvési lehetőség tudatában. Ennek egyik megnyilvánulása volt, hogy karunk küldöttei új egyetemi KISZ-titkár jelölésével próbálkoztak, mivel sem az EB-vel, sem a KISZ-titkárral nem tartották kielégítőnek az eddigi munkakapcsolatot. Több megbeszélésre került sor mind a TTK, mind a JTK küldötteivel és hallgatóival, melyek a legkülönbözőbb szóbeszédre adtak alkalmat, elsősorban a kellő tájékozottság hiányában. Az események gyors egymásutánisága s a szinte óráról órára változó helyzet valóban megnehezítette a szervezést, s az egységes álláspont kialakítását. Mindenképpen téves azonban az a nézet, mely szerint a bölcsészkar saját elképzeléseit akarta volna ráerőltetni /"importálni"/ a többi karra, s főleg ennek személyi kérdésre való leszűkítése. Különösen zavaros volt a TTK-val való kapcsolatunk értékelése. Tény az, hogy karunk KISZ-vezetőségének s aküldötteknek egy része kapcsolatban volt a TTK azon KISZ-tagjaival, akik saját karukon hasonló kezdeményezésekkel léptek fel, de e konzultációk a vélemény- és információcsere /melyre a zavaros, megtévesztő hírek zürzavarában feltétlenül szükség volt/, nem pedig a "frakciózás" vagy "ellenzékiekedés" fórumai voltak. Itt tartjuk szükségesnek megjegyezni, hogy a külső /pl. lengyel/ eseményeknek tulajdonított hatás feltételezése megalapozatlan, a bölcsészkarai javaslatok összeállításában semmilyen szerepük nem volt.

A bölcsészkaron megmutatkozó aktivitás különböző lecsapódásai a karok egymás közötti viszonyának megromlásához vezetett, melynek eredményeképp karunk néhány kezdeményezésében magára maradt. A vezetőség és a küldöttek reális helyzetfelmérését bizonyítja, hogy az egyetemi küldötttertekezlet megelőzően az adott viszonyoknak megfelelően állították össze hozzáállásaik koncepcióját, egyeztetették véleményüket, s tudtak egységesen kiállni a bölcsészkar képviselőiben. Küldötteink ilyen határozott, közös munkát és véleményt képviselő állásfoglalásait, javaslataik többségének létjogosultságát a többi kar képviselője is elismerte. Erről tanuskodik az is, hogy a BTK által előterjesztett határozati javaslatok fontos helyet kaptak az egyetemi küldöttgyűlés határozatai között, igaz, több esetben burkoltan, az erőteljes kérés "megfoltolandó javaslattá" finomítva /pl. az egyéni feladatvállalás kérdésében/. Az egyetemi küldötttertekezletet megelőző "pánikhangulat" elkerülhető lett volna az eseményeket rugalmasabban követő szervezéssel.

A kari és egyetemi küldöttgyűlés időszakában folyamatosan tartottuk a kapcsolatot a karunkon működő pártalapszervezetek vezetőségeivel. A kari pártvezetőség állandóan figyelemmel kísérte az eseményeket, és sok segítséget kaptunk a Filológus pártalapszervezet vezetőségétől is. Némi zavart okozott azonban az, hogy a legmozgalmasabb napok felforrósodott hangulatában a pártvezetőség tagjaitól nem mindig kaptunk egyértelmű instrukciókat, s párttag oktatóink többsége sem volt kellően tájékozott az eseményekről. Szoros kapcsolatot tartottunk fiatal oktatóink nagy részével, ami a BTK OD KISZ-szervezetének s a hallgatói KISZ-szervezetnek az utóbbi időben kezdődött konkrét együttműködését még tovább erősítette.

Összességében mind a kari, mind az egyetemi küldötttertekezletet jónak értékeljük abból a szempontból, hogy határozottan megfogalmazódott a KISZ megújítására, a mai kor és napjaink társadalmának megfelelő funkciója tisztázására, a mozgalmi munka értékének visszaállítására irányuló törekvés.

Szeged, 1981. május 5.

a Bölcsészettudományi Kar
KISZ-vezetősége

JAVASLAT A HALLGATÓI KÉPVISELETI RENDSZERRE

A Bölcsészkar KISZ-küldöttgyűlés hozott egy olyan határozatot is, mely szerint az alapszervi szerveződések megváltozása miatt egy új érdekképviselési rendszert kell kidolgozni. A „--”-alapszervezet ennek alapján most egy ilyen rendszerre tesz javaslatot. Az új képviseleti forma megtervezésekor figyelembe kellett vennünk, hogy az lapszervezetek egy része már nem a tanulócsoportokra épül, ezért a tanulmányi és szociális érdekek képviselését az eddigiektől eltérően kell megoldani. Az új típusú képviseletre a pesti BTK KISZ-szervezete adott példát a Hallgatói Képviseleti Rendszer kidolgozásával /a pesti Bölcsészkaron egy másik ilyen szabályzat is készült, sorsukról szól Mohay Tamás cikke e számunkban/, javaslatunk alapjaiban követte is ezt a példát. Tervezetünk leglényegesebb mozzanatának azt tartjuk, hogy a már korábban is létezett képviseleti formákból indul ki /csoportvezetők, tanzsoki képviselők/, de ezeket egységesíti, és nagyobb jelentőséget ad nekik. Véleményünk szerint a képviselet akkor lenne a leghatékonyabb, ha a KISZ érdekvédelmi jogosítványaiából is gyakorolhatna néhányat úgy, hogy a KISZ politikai irányítása biztosítva legyen /az általunk javasolt jogokat 1. a terv megfelelő helyein/. Reméljük, hogy ezt a javaslatot és más lehetséges érdekképviselési elképzeléseket az ősszel széles körben meg lehet tárgyalni, hogy aztán kollektív döntés születheszen róluk. /Mivel a tervezet kisebb változtatásokat kívánna az egyetemi szervezeti és működési szabályzatban, korainak tartjuk a szabályzat módosítására kiszabott június 30-i határidőt./

1. A tervezet célja az egyetemi hallgatók érdekképviselésének szabályozása. Alapelvei a kivétel nélküliség /minden egyetemi hallgató jogosult a képviseletre/, a lehető legnagyobb közvetlenség és a lehető legteljesebb nyilvánosság. A nyilvánosság érdekében
 - 1.1. a képviselők kötelesek a hallgatók véleményét, határozatát egyrészt a hallgatók számára hozzáférhetővé tenni, másrészt a megfelelő szervben képviselni; kötelesek mindazokról a tanácskozásokról beszámolni, amelyen résztvettek, és mindazokat a döntéseket ismertetni, amelyek a hallgatókra vonatkoznak /pl. faliújságon vagy időszak kiadványokban/;
 - 1.2. az egyetem tisztségviselő kötelesek a hallgatókat érintő ügyekbe betekintést engedni, ill. tájékoztatást adni, kötelesek a hallgatók véleményét, határozatát az oktatóknak és a feljebbvalóknak továbbítani;
 - 1.3. a testületek vezetői lehetőleg adják meg a félév elején az értekezletek előre ismert témáit, de legkésőbb az értekezlet előtt 8 nappal;
 - 1.4. a képviselő testületek ülésein tanácskozási joggal bárki résztvehet.
- 2.1. Minden hallgatói képviselőt a tanév elején választanak meg a demokratikus választási elveknek megfelelően /2/3-os döntési képesség, titkos választás, abszolút többségi döntés, visszahívhatóság ugyanolyan arányban, stb./. A megválasztás 1 évre szól. Minden képviselő, ill. képviselő testület rendelkezik tájékoztatói, véleményezési, javaslattevési és panasztevési joggal.
- 2.2. Az illetékes KISZ-vezetőségek a kari, ill. egyetemi képviselő testületek döntéseit érvényteleníthetik, írásban, indoklással. Az indoklásnak meg kell neveznie azokat a szabályokat vagy KISZ-határozatokat, amelyeket a kifogásolt döntés megsértett. A kari tanácsstagok kötelesek megtagadni az érvénytelenítést, és abszolút többségi határozattal fellebbezhető. A fellebbezés fölött az egyetemi ifjúsági bizottság dönt, vagy szükség esetén vizsgálatot kezdeményez.

- végzős hallgatókról készített jellemzés, ajánlás véleményezése;
- a pályakezdők egyetemen, főiskolán történő alkalmazásának miniszteri engedélyezésére történő javaslattevés;
- az egyetem által a hallgatóknak adományozható kitüntetések, jutalmak odaítélése;
- a hallgatói viszony fegyelmi úton való megszüntetése.

6. Kari tanácsstagok

- 6.1. A kari tanácsstagok száma /a KISZ-titkárral együtt, aki automatikusan az/ egyenlő a Kari Tanács 1/3-ával.
- 6.2. A tanácsstagok rendszeresen ülésezzenek, de legalábbis a Kari Tanácsülések előtt.
- 6.3. Feladataik
 - 6.3.1. A hallgatók képviselése.
 - 6.3.2. A KHT döntéseinek egységes képviselése.
 - 6.3.3. Két KHT-ülés között annak jogainak gyakorlása. Ekkor minden tag saját véleményét érvényesítheti a KHT által el nem döntött kérdésekben.

7. Egyetemi Hallgatói Tanács

- 7.1. Az EHT a kari tanácsstagokból, az egyetemi KISZ-vezetőségből és a nem közülük választott Egyetemi Tanács-beli hallgatói képviselők közül áll.
- 7.2. Az EHT-t tagjai vagy a hallgatók 1/3-ának vagy az egyetemi KISZ-vezetőség kezdeményezésére össze kell hívni. Az időpontot úgy kell kitűzni, hogy azt megelőzhesse a három kar KHT-ának ülése /amelyeket ez esetben nem kötelező összehívni/.

7.3. Feladatai

- 7.3.1. A hallgatók képviselése
- 7.3.2. A hallgatói képviselők kijelölése a különböző egyetemi munkabizottságokba.
- 7.3.3. Egyetértési jog gyakorlása a következő ügyekben:
 - /1/ az ifjúságot közvetlenül érintő szabályzatok, az ifjúsági törvény helyi végrehajtását szolgáló intézkedések kiadása, módosítása;
 - /2/ a tudományos diákkörök szervezésével, működésével kapcsolatos külön jogszabályban meghatározott kérdések;
 - /3/ vizsgabeosztások és a tanév helyi szabályozása; módosítása; a tanrenden kívüli kötelező foglalkozások;
 - /4/ egyetemi sportlétesítmények működési rendjének /hétvégi, illetve szünidei nyitvatartásának/ és programjának meghatározása;
 - /5/ az intézményi költségvetésben biztosított kulturális és sportalap felosztása, hallgatói célokra történő felhasználása;
 - /6/ a szerződéses munkákból származó szociális és kulturális alap felhasználására vonatkozó éves program meghatározása;
 - /7/ a hallgatókat érintő következő személyi kérdésekben:
 - a pályakezdők egyetemen, főiskolán történő alkalmazásának miniszteri engedélyezésére történő javaslattevés;
 - az egyetem által a hallgatóknak adományozható kitüntetések, jutalmak odaítélése;
 - a hallgatói viszony fegyelmi úton való megszüntetése.

8. Egyetemi tanácsstagok

- 8.1. Az egyetemi tanácsstagok száma /a KISZ-titkárral együtt, aki automatikusan az/ egyenlő az Egyetemi Tanács 1/3-ával.
- 8.2. A tanácsstagok legalábbis az Egyetemi Tanácsülések előtt ülésezzenek.
- 8.3. Feladataik
 - 8.3.1. A hallgatók képviselése.
 - 8.3.2. Az EHT döntéseinek egységes képviselése 2/3-osnál nagyobb EHT-beli arány esetén.
 - 8.3.3. Két EHT-ülés között annak jogainak gyakorlása.

BUDAPESTI LEVÉL

Irták: Mohay Tamás

ELTE, BTK

Ez év április 28-án a bölcsészkar KISZ-vezetőség rendkívüli küldöttgyűléssel egybekötött hallgatói fórumot hívott egybe. Ennek célja szándék szerint az volt, hogy megvitassa a hallgatói képviseleti rendszernek a két tervezetét, amelyek az előkészítő munka során elkészültek, és így a májusi kari tanácson jelen levő hallgatói küldötteket orientálja - természetesen kötelező érvény nélkül. Az egyik tervezetet a kari Ifjúsági Bizottság erre felkért háromtagú munkacsoportja állította össze; ez a Kari Híradó ez évi harmadik számában, valamint kissé átdolgozott formában annak mellékleteként jelent meg, míg a másikat ezzel párhuzamosan, de részben függetlenül egy hallgatói csoport. Hogy a két tervezetről nyílt hallgatói véleménycserét kell rendezni, ez az Ifjúsági Bizottság döntése volt. Természetesen ehhez nyilvánosságra kellett kerülnie a másik tervezetnek is. Lévén, hogy ez későn - a fórum napján délelőtt - történt meg a KH 4. számában, másrészt hogy a fórum időpontja egy folyosói plakáton szerepelt pusztán a téma megjelölésével, valamint tekintettel a HKR előkészítési munkáinak szűk nyilvánosságára és a félév végi időpontra: nem csoda, hogy a hatvan küldöttből a kezdéskor csak tizennégy volt jelen, az összegyűlték teljes létszáma is alig haladta meg az ötvenet.

Először Bajomi Iván ismertette a KISZ-tervezet néhány alap gondolatát. Eszerint a tervezet a meglevő jogi és jogosítványkeretekkel számol, és a hallgatói képviseleti rendszert a KISZ egy munkacsoportjának tekinti, mely ugyan a nem KISZ-tag hallgatók érdekeit is hivatott képviselni, de ezt a KISZ felügyelete alatt teszi, hogy ezzel tehermentesítse a KISZ érdekképviseleti munkáját. Rámutatott arra, hogy a jelen helyzetben a KISZ-től nagyobb mértékben független szervezetű jobb támadási felületeket nyitna meg. Róna-Tas Ákos, a másik /nevezzük az egyszerűség kedvéért B-nek az előző A-ak szemben/ tervezetnek elsősorban vitairat-jellegét emelte ki, ami az adott körülmények folytán természetesen nem érvényesülhet. Ez annál inkább sajnálnivaló, mert a közösségi passzivitás oka elsősorban éppen a keretfeltételekben rejlik, melyek egyfelől túlságosan szorosan másfelől viszont mindig hagynak annyi kiskaput, hogy a közösségi összefogás helyett mindig érdemesebb az érdekeket egyéni utakon érvényesíteni. Ezért is nem tekinti B automatikusan elfogadandóknak az adott kereteket. Ez nem jelenti a KISZ-től való teljes függetlenséget, hiszen a hallgató több mint hatvan százaléka KISZ-tag; tehát nem lehet figyelmen kívül hagyni az alulról történő befolyást. Ugyanakkor a KISZ-vezetőség is érvénytelenítheti - részletes indoklással és nyilvánosságra hozva döntését - a hallgatói képviselők által választott kari szintű HKR-szerv döntéseit.

Az ezután kibontakozott vitában - némileg általános szinten - nagyjából két nézet- és érveléscsoport ütközött meg. Az egyik kétségbe vonta annak szükségességét, hogy a Kari Tanács mellett, melyben amúgy is ott vannak a hallgatói képviselők, még egy külön HKR-szerv is legyen, hiszen egyáltalán nem lehetnek vitás kérdések e két testület között. Vajon előbb nem a képviselendő érdekek pontos megismerésére és artikulására kell-e törekedni, és csak azután az ezeket képviselő intézmények létrehozására? Ezzel szemben viszont többen kiemelték, hogy a Kari Tanácsot határozza meg a kari, mint egyszemélyi felelős vezető; hogy igen kevés módja van felfrissülnie, mert saját érdekeinek megfelelően választja maga köré tagjait; hogy éppen a tisztázatlan jogkörök és az egyetemi autonómia hiánya nem teszi lehetővé a HKR működését annak jelenlegi formájában, hiszen a kérdések olyan szinten dőlnek el, ahol már a hallgatóknak, sőt nem ritkán már az egyetemeknek sincs beleszólása. Ami pedig a hallgatók felé való legitimitását illeti a HKR-nek, az arról való vitában még mindig nem válik el h

tározottan a népnevelés és a népképviselet: az érdekeket nem megismerni kell, mert akkor nem a képviseltek akaratának, hanem "lényegének" képviseléséhez jutunk, márpedig az érdekképviselési rendszernek éppen nem előre kitűzött értékekért kellene garanciát vállalnia, hanem az érdekek legitím intézményes formában való érvényes képviseléséért.

Konkrét és tárgyszerű javaslatokra csak ezután került sor többek sürgető felszólalására. Mivel A-t tekinteték alapszövegnek, mely májusban a Kari Tanács elé kerül, a B készítői törekedtek néhány egvező pontnak az A-ban történő megerősítésére, illetve arra, hogy az adott viszonyok között ott is felhasználható elem B-ből átkerüljön. Akkor ismét vita bontakozott ki arról, vajon helyes-e B-nek az a fölvetése, hogy bármely 20 főt elérő hallgatói csoportosulás a kari szintű HKR-szerv megerősítésével állíthasson saját képviselőt /pl. TDK-k, kulturális építőtábor, öntevékeny művészeti csoportok, stb. stb./. Sokan ellenezték ezt, mondván, hogy ez mértéken felül megszorítaná a képviselők számát, hogy inkább a megfelelő felettes TDK-szerv, Közművelődési Titkárság, stb. képviselje ezeket /hiszen ha erre nem képes, akkor hogyan lenne képes a saját hallgatói képviselőjük/, hogy a képviselet politikai kérdés, ezért csak a KISZ lehet jogosult megerősíteni tisztükben a képviselőket, a KISZ lévén a hallgatók politikai szervezete, valamint hogy a szervezetben való részvétel feltétele ekkor nem a hallgatói státusz lenne, /mint a szakonként választott képviselők esetében/ hanem egy program elfogadása. Bár ezen érvek egy része valódi nehézségeket vetett föl, nem volt kérdés sokak számára, hogy szükség van a szabad hallgatói csoportok által állított képviselőkre: részint, mert azazok rendszere majdnem olyan kusza lehet, mint ezek /átszakosodottak, háromszakosok, stb./, részint mert spontán tevékenységeket nem feltétlenül kell belepréselni már meglevő szervezeti keretekbe. A kari KISZ-vezetőség már előzőleg állást foglalt e kérdésben, és ellenezte azt; a fórum viszont ennek ellenére szavazással mellette foglalt állást /az egyik állásfoglalás sem kötelező, csak orientáló jellegű/. Ugyancsak többségi szavazás fogadta el azt a javaslatot, hogy a hallgatói képviselők választására a második félére való beiratkozással kapcsolatban kerüljön sor. Az órák óta tartó vita és többek távozása ellenére a nézetek még egy fontos, bár újra általánosabb kérdés körül ütköztek meg: legyen-e joga a KISZ-nek a képviselőket felelősségre vonnia azon a címen, hogy tevékenységük nem felel meg a HKR szabályzatának, illetve hogy mi biztosítja azt, hogy a képviselő nem csak saját magánvéleményének ad hangot. Ha e kérdésben nem is született megegyezés, a résztvevők számát tekintve a felére csökkent fórum résztvevői szinte közmegegyezéssel szivárogtak el - nem kétséges, vegyes érzelmekkel.

+ + +

FÖLDKÖZELBEN

/Kísérlet két riport háromféle módon való befejezésére/
Molnár Imre riportjai

"Mert a lehetőségeket teremteni is lehet, és kell is!" - mondotta volt nyilatkozata zárszavában Borsi József, negyedéves bölcsész a "..." 4. számában. Mivel a tisztelt olvasókkal együttérvezve jómagam sem szerettem a világot általánosságokban megfogalmazott szép szavakkal diszitetten látni, megpróbáltam a "lehetőség" elvont fogalmát "földközelbe" hozni, illetve hozatni azokkal, akiknek véleményét e dolog kapcsán tudakolni merészelttem. "Ahány ember, annyi vélemény" - mondhatnák a logikusan gondolkodók, és igazuk is volna akkor, ha nem hasonlitanának már véleményeink is egymáshoz napjainkban. A most következő három vélemény tán abban a szerencsés helyzetben van, hogy nagyon kevésbé hasonlít, vagyis ezáltal képes átfogni éle-

tünk nagy /korán sem minden/ területeit, ismétlem "földközömben", keményen szembenézve a valóság tényeivel, és mindezen túl felelősségtudattal.

A kérdések:

1. Szüksége van-e arra az ifjúságnak, hogy lehetőségeinek megteremtésén saját maga fáradozzon?
2. Hogyan képzeld el az ifjúság öntörvényű lehetőségteremtését társadalmunkban?
3. Mik azok a meghatározó elvek, amelyeknek a KISZ-ben alá van rendelve az ifjúság lehetőségkibontakoztatása?
4. Mi az, ami segíti vagy gátolja az ifjúság lehetőségteremtésének folyamatát?
5. Az ifjúság politikai érettsége, tájékozottságának alapossága előfeltétele lehet-e a lehetőségteremtés felvállalásának?
6. Milyen feladatokban határoznád te meg az ifjúság tevékenységét a jövőre nézve?
7. Nem érzed a feladatok direkt módon történő meghatározását az ifjúság önállósága lebecsülésének, megalkodásának?
8. Szerinted indokolt vagy nem napjainkban az ifjúság társadalmi kiskorúságának feltételezése?
9. Komolyan vették-e szerinted helyi, megyei, országos vezetői szinteken az ifjúság saját kiskorúságát megszüntetni akaró reformkezdeményezéseit a küldöttgyűlések időszakában?
10. Hol látod az ifjúság helyét a világban, amelyben élünk?

Jóna Agota / V. évf. magyar--német/

1. Az ifjúság nagyon sok réteget foglal magába, pl. a középiskolai diákokat, egyetemistákat, dolgozó munkás vagy értelmiségi fiatalokat. Akár egyénenkénti, specifikus, akár általánosan érintkező érdekeikről van szó, feltétlenül szükséges a rétegek figyelembe venni, s számukra cselekvési lehetőséget biztosítani. Szabad tevékenységükben társadalmi értékvaltság és megújulásbiztosítékát látom, tehát semmiképpen nem tartom öncélúnak, ha az ifjúságnak önállóságot biztosítunk problémái megoldásában.
2. Ha az ifjúság igényli cselekvési határainak kitágítását, akkor ne ütközzék állandó elutasításokba, mert ez nem kívánt magatartásokhoz vezethet. Persze az ifjúságnak is tisztában kell lennie a parlamentáris formákkal. Ismernie kell szervezetének szabályzatát is, mert csak ennek ismeretében minősíthet bizonyos visszás jelenségeket. Meg kell tudnia vizsgálni, hogy a hibák a szervezeti szabályzat hiányosságaiból adódnak-e, vagy ehhez képest csak torzulások. Ezek ismeretében tervezetten léphet fel, s "árnyékbokszolásként" helyett valóban alapokat érintő, konstruktív javaslatokat tehet. Ezt látom a jövő útjának.
3. A KISZ szervezeti életét minden szinten a pártkongresszusok által meghatározott elvek irányítják. A KISZ ezen kívül együttműködik az állami és társadalmi szervekkel, a szülőkkel /szerv. szab./, stb. A KISZ sokirányú alkalmazkodása elvileg a túlzott megfelelés veszélyét is magában rejtheti. Erre hajlamosít az a tény is, hogy a KISZ alkalmazkodása tulajdonképpen egy ideológia, alternatíva pártolását jelenti. Pl. ez az ideológia hiába pozitív, ha vele sok hatalmi pozícióban ülő vezető visszás társadalmi gyakorlatot próbál szentesíteni. Hogy ez gyakran így sikerül, annak az is az oka, hogy nincs kellő lehetőség a vezető és irányító testületek ellenőrzésére. Ebben az esetben tehát kifejezetten káros a KISZ ilyen mértékű alárendeltsége.
4. Az ifjúság lehetőségteremtésében is érvényesül az a sajnálatos mindennapi tapasztalat, hogy a cselekvő egyén pozíciójától függ tevékenységének eredménye. Egy vezető funkcióju embernek aránytalanul jobbak a cselekvési lehetőségei. Ez a helyzet akkor kedvező, ha egy KISZ-vezető az adott pozícióba rátermettsége, tudása és az őt demokratikusan választó tömegek bizalma folytán kerül, és képviselni tudja a megválasztók érdekeit, ellenkező esetben azonban nem. Szorgalmazni kellene tehát a csak választói minőségben köz-

remüködő tagság cselekvési esélyeinek javítását. Jelenleg ugyanis csak arra terjed ki a tevékenysége, hogy a felette levő első vezetőséget megválasztja. A továbbiakban egymás fölé épült vezetőségek munkájáról informálatlansága miatt nem értesülhet, és nem tudhat bizonyos szinten hozott határozatokról, pedig ők érintik.

5. Feltétlenül. Többen is kifogásolták, az előző riportodban Borsi is, hogy túlzottan a magunk problémáira koncentráltunk az elmúlt időszak alatt. Pedig épp ilyen nagy szükség lett volna a közélet problémáira reflektálnunk és megoldásukra javaslatot tennünk. Ezt a jogot rögzíti a KISZ szervezeti szabályzata. Az ilyen javaslatainkat a kongresszus elé is eljuttathattuk volna. De vajon ki tudott erről a jogról közülni? Ennő hét éve vagyok KISZ-tag, de csak most olvastam először a szervezeti szabályzatot, s őszintén szőlvá ez nem csak az én hibámból alakult így.

A politikai érettség viszont megérdemel még néhány szót. Politikai érettségen én azt értem, hogy az ember képes cselekvően beleszólni a társadalmának ügyeibe. Ugy értem, nemcsak az ifjuság, de az egész társadalom életében hiányzik az önálló politikai cselekvésre való érettség. Egy-egy réteg politikai érettsége nem mindig saját elhatározásától függ, hanem az adott körülményektől is, amelyekbe beleszületik. A politikai érettség kétoldalú dolog. Nem felsőbb határozatok mechanikus végrehajtását, hanem az azokhoz való ésszerű, kritikai viszonyulást jelenti. Ez a viszonyulás egybeeshet a határozatok elfogadásával vagy bírálatával. Amennyiben az utóbbival esik egybe, akkor a politikai érettség fogalmába az is beletartozik, hogy ezt a véleményét az egyén kifejezésre is juttathassa, s az meghallgatásra találjon. Ha a kérdést így fogalmazom, akkor azt kell megállapítanom, hogy a társadalomban a politikai érettség a demokrácia fokmérőjét jelenti.

6. Erre a kérdésre nem tudok válszolni. Az "ifjuságnak" egy személyben nem tőzhetnek ki célokat.

7. Ezt inkább egy őnmegőrző mechanizmusnak nevezném, amely arra irányul, hogy a mindenkorí fiataliságot a megelőző nemzedék mintájára formálja. Ez bizonyos esetekben valóban az ifjuság tartós kiskorusítását vonhatja maga után, hisz a következő nemzedékre is konzerválhatja azt a politikai éretlenséget, amellyel naponta találkozunk.

8. Indokolt. Minden válszom erre utal, ennek okaira próbál rákérdezni.

9. Szerintem nem vették komolyan, mert ez együtt járt volna a felelősségvállalással és a diákok által felvetett problémákban a helyi felelősök megkeresésével és megjelölésével. Így a dolgok szépen elsimultak egy ideig.

10. Őszintén szőlvá nehéz a mai fiatalnak. Vagy megpróbálja megvalósítani "többé-kévésbé" ideáljait, vagy kompromisszumot köt, és konformistává válik. Ez utóbbi sajnos sokkal gyakoribb tapasztalatunk. Ez következik abból az egzisztenciális fenyegetettségből /jó állás, jó fizetés, lakás akkor van, ha befogom a szám/, amelyet a felnőttek már olyan biztosan ismernek és előre jósolnak /majd megtudod, ha odakerülsz/. E tekintetben vitathatatlanul könnyebb a még tanuló egyetemistáknak, főiskolásoknak. Ennek a rétegnek jó lehetőségei vannak arra, hogy politikailag aktív hatással legyen a társadalom életére. Mivel minden KISZ-tag jogában áll a közélettről való véleménynyilvánítás, ennek a rétegnek kellene kapcsolatot teremtenie az ifjuság más társadalmi rétegekben elhelyezkedő részével is. Felvállalni és keresni az érdekegyeztetés lehetőségét, a közös társadalmi érdekek és célok megteremtését, az egyre növekvő távolságok és az elszigeteltség megszüntetését... De ez még csak elképzelés. Tovább kell gondolni.

Dr. Kiss Barnabás, a JATE KISZ EB titkára

1. Föltétlenül szüksége van, keresse, csinálja és teremtsen meg a maga lehetőségeit, hisz az ifjúságnak sajátja kell, hogy legyen a kezdeményező-készség. Csakhogy ennek is, mint mindennek, két oldala van. Fel kell előbb fedezni a már meglevő lehetőségekkel való élelét, ezután jöhet számításba az új utak keresése a jobbitó szándék, az előrelépés szellemében. Ezt sokszor válaszként is adhatnánk a hozzánk érkező számonkérésekre, mégpedig azt, hogy mennyire élt a már adott lehetőségeivel az ifjúság?

Az igaz, hogy a jobbitó szándék megvalósítására nehéz valamilyen objektív mércét megállapítani, de talán visszafelé menve, vagyis az elérni kívánt cél alapján meg lehet állapítani, hogy mi a jobbitó szándék egy kezdeményezésben, és mi nem. A KISZ szemszögéből fontos megállapítani, hogy az adott kezdeményezés mennyire szolgálja a K. politikai céljainak megvalósulását. Ha ezt a célt szolgálja a kezdeményezés, akkor szándéka természetesen pozitív.

2. Társadalmunkban a KISZ vállalta az ifjúság képviselését, és ezzel együtt mindjobban igyekszik az ifjúság igényeit kifejezni, és teret, lehetőséget adni a kezdeményező-készség kibontakoztatásához. Ezt nyilvánvalóan saját politikai platformján a párt politikai céljaival összhangban teszi. Tevékenységének ez adja meg kiindulópontját, és ebben az egyébként széles körben szolgálja és akarja fel az ifjúság lehetőségteremtő kezdeményezéseit.

3. A kérdés általános megválaszolásának után konkrétan, a felsőoktatásra vonatkozóan: a KISZ célrendszere központilag, globálisan kidolgozott. A felsőoktatásnál maradványos most leginkább csak erről a területről beszélek - a KISZ célja az, hogy a maga mozgalmi eszközeivel hozzájáruljon a szocialista szakszembeképzés és értelmiségi funkció kibontakoztatásához. Mit értek a szocialista értelmiségi kifejezés alatt? Szocialista értelmiséginek azt tartom, aki korszerű szakmai és általános, valamint közéleti és politikai műveltséggel is rendelkezik. Ezen a területen a KISZ szerepe a közélet gyakorlatának oldaláról jelentős, illetve részt kell vennie a szakmai értelmiségi képzés megfelelő feltételeinek kidolgozásában.

4. A KISZ-nek tagjai számára biztosítani kell a közélet gyakorlatát. A KISZ-on tulmutató tényezőket pedig kedvezően kell befolyásolni. A KISZ politikai alakító funkciójának az érvényesülése az egyetemen pl. azt jelenti, hogy állásfoglalása legyen a hallgatókat érintő kérdésekben, legyen részt az oktatás korszerűsítésében és általában az egyetemi közéletben. Ami gátolja a KISZ munkáját, hogy mindeközben nem sikerült a tagság nagy részét széles körben aktivizálni vagy bevonni a munkába. Számtalanszor próbálunk kezdeményezni, amelyet a tagság részéről sokszor passzívitás fogad. Ugyanakkor viszont sokszor visszakapjuk, hogy mi nem teszünk semmit. A vezető szervekkel szembeni kritika sokszor jogos ugyan, ugyanakkor meg kell próbálni a saját közvetlen környezetükben is hibákat keresni. Az alapszervezetek mozgalmi csatornája nincsenek megfelelően kihasználva. Pedig szükség volna a saját környezetükben, alacsonyabb szinten is a döntésre, az állásfoglalásra, az aktivitásra. Sokkal több intenciót, segítséget kell kapni a vezetőségnek az alapszervezetektől, ami sokszor hiányzik vagy teljesen elmarad. Például a TTK 36 alapszervezetéből a kongresszusi levél vitájáról szóló összegzést csupán 12 alapszervezet továbbította. Nagyon fontos lenne az al. jövő kezdeményezések, javaslatok konkrét megfogalmazása, különösen a tervezés, az akcióprogram készítésének időszakában.

5. Direktben, generálisan nem lehet előfeltétele, mert maga a KISZ-tagság is heterogén rétegződésű és különböző felkészültségű. Mivel a KISZ-tagság egy része nem érett politikailag, fontosnak én ebben az esetben azt látom, hogy mindezt meg kell tanítsuk az ifjúságot. Meg kell tanítanunk a közéletre, úgy, hogy megteremtjük számára a politika gyakorlásának a lehetőségét. Persze mindig számolni kell azzal, hogy vannak felelőtlen,

nem reális megnyilvánulások is az ifjúság részéről. A KISZ-nek fel kell készülni a viták vállalására, a nem reális megnyilvánulásokkal szemben. Tisztán kell kiszűrni az egészséges politikai mondanivalót, és ezt továbbítani demokratikus fórumokon.

6. A kongresszusra való felkészülés időszakában - úgy érzem - elég feladatot kapott a KISZ és más szervek is. Sok jogos probléma és javaslat került a felszínre. Ezt kell alaposan elemezni, és tisztázni, mi vonatkozik ebből a KISZ-re és mi nem. Én az irányokat alapvetően jónak látom. Aktivitás, öntevékenység, rugalmasság. Ebben az irányban kell előre lépni, és mindezt a napi munkákban aprópénzre váltani. Én fontosnak érzem a feladatadást. Megfogható, értelmes, testreszabott feladatokat kell adni, mert ezekkel tudjuk nevelni az ifjúságot. A feladatok meghatározásához kellene az alulról jövő több kezdeményező és vállalási készség. A kongresszus ugyan kijelöli a feladatokat, fő irányokat, új munkamódszereket, de azt nem lehet elvárni tőle, hogy X.Y.-ra konkrétan is meghatározza, mit kell tennie. Ezért kell több munkát végezni helyi szinteken is. Én személy szerint is számítok minél több ember tudására és segítségére, pl. a tervezésben és munkamódszereink alakításában.

7. Szerintem a jövőben a mozgalom is ezirányba kell hogy fejlődjék, tehát minél nagyobb teret engedjen a helyi önállóságnak a tervezésben, politikai képzésben, stb. Én a kongresszustól is ilyen utak kijelölését várom. Csak-hogy az öntevékenységhez tevékenység is kell. Az első lépés tehát az, hogy programjaink meghatározásában minél többen aktívan vegyünk részt.

8. Globálisan az ifjúságra nézve ez a feltételezés semmiképpen sem indokolt. Különösen nem az egyetemi és főiskolai hallgatók rétegére nézve. Számítani kell a véleményre, közreműködésre. Ha egy részének vannak gyerekes megnyilvánulásai, akkor meg kell tanítani az érett politizálásra, fel kell hívni a figyelmét a felelősségteljes állásfoglalásra.

9. Véleményem szerint komolyan vették, a megoldás érdekében történtek is kezdeményező lépések. Vannak kérdések, amelyek elsősorban a felsőoktatásban jelentenek problémát, pl. ilyen jellegű megoldás, mint itt a bölcsészkaron, sehol másutt nem vetődött fel. Az általában felsőoktatási problémának tekinthető, hogy baj van az alapszervezetekkel, hogy nem működnek, lazuló, szétesőfélben vannak. Új módon történő kialakításukra tudomásom szerint még nem volt példa. Én ezt egy lehetőségnek tartom. Itt a bölcsészkar a tevékenységi alapot helyezte előtérbe. Ugyanígy többféle módon is lehetne alapszervezetet szervezni. Persze még sok vita és ellenérv van a dolog körül, pl. az alapszervezeti funkciók körüli viták. Tudjuk, hogy három alapfunkciója van egy szervezetnek: politikai, érdekvédelmi és szervezeti /mozgalmi/. Ebben az esetben vitatott, hogy az érdekvédelemmel, a szervezeti irányítással mi lesz. Ha több évfolyamból kerülnek ki az alapszervezet tagjai, kérdésessé válik a párthoz való kapcsolódás is, stb. Én a magam részéről utkeresésnek, mozgalmi kísérletnek tartom a bölcsészkar kezdeményezését.

10. Figyelembe véve speciális helyzetét /kora, helye, szb./ a társadalom nagyon fontos részét alkotja az ifjúság. Indokolt tehát gondjaival intenzíven foglalkozni, elismerni helyét, amit a maga tevékenységével, munkájával kiérdemelt a társadalomban. Fontos, hogy élni tudjon a meglévő lehetőségeivel, persze felelősségteljesen, és ugyanakkor teremtsen is meg a maga lehetőségeit, jobbitó szándékának érvényesülésével. Ebben számíthat a KISZ mindenkorai segítségére.

Gyuris Jenő, másodéves biológus

1. Nyilván szüksége van, csak az a kérdés, hogy az ember ki tudja-e vinni a maga célkitűzéseit. Szerintem három alapelvvel jellemezhető, ami hatással van az ifjúság alakítására. Az ember megszületésekor olyan mint egy nagy gránitdarab, teli rengeteg formával, színnel, lehetőséggel. Esélyeiben és talán képességeiben is totipotens. A kisgyermek teli a megismerés utáni ó-szinte vágy mindenhatósággal, amit neveltetésével, növekedésekor szépen, fokozatosan elveszít, és ezt a nagy gránittömböt a társadalom végülis egy kis csavarráfaragja le, amilyen éppen szükséges egy nagy gépezet működéséhez és semmi több. Miután megszabadítják az embert a nagy ősi "mindenigénytől", könnyű belőle egy csupán fogyasztói lényt nevelni, akinak ráadásul állandó egzisztenciális harcban kell megküzdeni léteért. Természetesen ez a folyamat gyakran eredményezi azt, hogy az ember elfordul a társadalomtól és mindenféle képpen különbözni akar. Vagy tudatosan, vagy megjátszva teszi ezt. Mindennek az oka, szerintem, az impotens középosztály a társadalomban, akivel az ifjúságnak meg kell küzdenie saját helyének eléréséért. Ezzel a középosztállyal szemben, amely csupán íróasztala védelmére rendezkedett be, az ifjúságnak sajnos át kell vennie az ő harcmódorát is, ami azt jelenti, hogy lassan hozzá hasonlóvá válik. Az az igazság, hogy szép dolog ez a lehetőségteremtés, de ha az ember igazán boldog akar lenni, akkor Wittgenstein szerint is / minimálisra kell csökkentenie fizikai igényeit, szükségleteit, így talán mentesül az anyagi javak bűvkörétől, és erejét nem emésztik fel az értük való állandó harc. Így talán lehetőséget nyer, hogy boldogságigényét intellektuális, szellemi szinten próbálja kielégíteni. Minderről viszont nem sok teret talál a társadalomban.

2. Szerintem, ez pszichológiai alapállás kérdése is. Az egyén szempontjából mindenféle struktúra káros, mert elnyomja az individuumot. A társadalmi rendszerek szervezettsége, hierarchiája általában a maga képeire igyekszik manipulálni-maszkirozni az individuumot. Ezzel szemben az egyén egyetlen védekezési lehetősége, hogy egy mikrovilágot épít ki maga köré /barátokat szerez vagy "filozófiát" fogalmaz meg/, aminek a segítségével képes a külső világ hatását tompítani. Másként fogalmazva; annyit fogad el abból az illető társadalomból, amennyi létéhez feltétlenül szükséges, és ez a minimumelfogadás egyben persze az árral való szembeuszást is jelent.

3. Szerintem a KISZ-szervezet az ifjú ember lelkének első megkísértője társadalmunkban. Az első utjelző a társadalmi manipuláltság felé. Persze mindez már ovodáskorban elkezdődik, de én most a gondolkodni kezdő tizenévesekről beszélek. Persze lehet, hogy ez a manipuláció nem előre tudatosan kitervelt, de akkor is veszélyes, mert a világot, a valóságot csak egyetlen nézőpontból engedni láttatni. Mindezt persze saját tulirányított, tulszabályozott módszereivel teszi, amelyekből nem hajlandó sokat engedni vagy lazítani. A látótér tágulásával ellentétesen ebből csak beszűkülés következhet.

4. Mindez gátolja, amit már az eddigiek során elmondottam. Segítené talán az, ha képes lenne az önkifejezés minden lehetséges fórumát megteremtetni, teret, lehetőséget adni anyagi és szellemi szinten egyaránt, nem pedig egyoldalúságra, gondolatpanelekben való gondolkodásra készíteni.

5. Volt alkalom találkozni nádkülföldi egyetemistákkal, és kiderült beszélgetéseink során, hogy többet tudtak a marxizmusról, mint én. Ez nyilvánvaló, hisz lehetőségük van többféle nézőpont ütköztetésére, a választásra, ami arra készíti az embert, hogy mögé nézzen a dolgoknak, kiélezve érezze magán a kérdések, problémák valóságát. Nálunk úgy érzem elsatnyul az ember politikai érdeklődése, ha van egyáltalán ilyen. Mert nem hiszem, hogy csak annyi történik társadalmunkban, amennyit ebből a lapok megírnak. Más az, ha az ember saját képességei birtokában képes az őt érő többféle ingerből kiszűrni az igazságot, és más, ha erre a célra mástól kap már eleve egyszínű, ráadásul használati utasítással ellátott szemüveget. A szabad in-

formációáramlás a társadalmi tudat fontos része. Ha az előbbi csorbitják, bénítják, akkor bénul vele az utóbbi is.

6. Én soha nem képzeltem magam bele még ilyen helyzetben. Azt hiszem, nem is tudnék feladatokat szabni. Talán csak annyit, hogy olvasni kellene nagyon sokat, és még többet beszélni erről. Kommunikálni, nézetet cserélni határtalanul. Mást nem tudnék mondani.

7. Pontosan annak érzem. Szerintem nincsenek, vagy csak nagyon elvontan léteznek általános érvényű szentenciák arra, hogy mi a Jó vagy mi a Rossz. Mindenki önmagából fakadóan tudja ezt, nem pedig azért, mert mások kijelölik számára a jó vagy rossz utakat. Nehezen tudnék most valami általánosan elfogadható, a gyakorlati életben is követhető utat szabni az ifjúságnak. Szerintem sokkal inkább a lehetőséget kell megteremteni a számukra, az alkalmat, hogy kifejezhessék önmaguk értékeit. Ugy látom, hogy a tömegek a felülről meghatározott értékeket nem a jóakarat megnyilvánulásának, hanem saját butaságuk elismertetésének tartják.

8. Nem indokolt. Az én nézőpontom szerint abszolúte nem jogos. Mindez a felfogás, szerintem, megintcsak a középosztályon mulik. A középosztályt életkor és gondolkodás tekintetében is meghatározottnak érzem. Szerintem ez az osztály képviseli nálunk a "szocialista dzsentrit", aki a társadalmi hierarchia közepén helyezkedik el, aki végrehajtja a felülről kapott utasításokat, és akik miatt nagyon sok információ nem jut fel a legfelsőbb szintekre, és mindezt azért, mert úgy érzik, hogy nem etikus, nem való a fekete színeket felfelé is megmutatni. Nyilván, hogy azokat, akik ezeket a színeket leginkább észreveszik /pl. a fiatalok is/, más megoldás híján társadalmilag kiskoruként kell kezelni.

9. Én nem hiszem. Szerintem megintcsak érvényesült a már előbb is említett "kifésülés" törvénye, és a kezdeményezés nem lehetett hatással azokra, akikre igazán hatni akart. Ilyen a visszafelé jövő reakció is. Vagylagos. Kényelmesebb helyzet a szélesend, mint a problémáktól, bonyodalmaktól felkorbácsolt légkör.

10. Az ifjúság most ebben a világban szerintem olyan, mint egy karóhoz kötött vicsorgó eb, amit egy idő után simán szabadjára lehet engedni, mert mindenkinek szépen a lábához fog sündörögni. Egy idő után vége a vicsorgásnak; hisz jön a munkahely, a család, az Élet, vagyis az asszimiláció. És az a nagy baj, hogy ezt mások is tudják, azok is, akik a pórázt tartják. Azért haragszom én azokra a fiatalokra, akik már tizennégy éves korukban megalkusznak a sorsukkal. Ha mások lennének, másságukból profitálhatna a világ, vagy legalább a közösség, amely körülöttük van és igényli a másságot, még hozzá nem pótcselekvések által kifejezve. Az állott vizet felzavarni szerintem annyi, mint egy új lehetőséget teremteni a letisztulásra, a társadalomban pedig az újraértékelésre.

+

A három riport háromféle felfogást tükröz. A szerkesztőség véleménye több helyen is eltér a riportalanyokétól, de úgy gondoljuk, a különböző véleményekből egyaránt sokat lehet tanulni. Mi vitatkoznánk Kiss Barnabásnak azzal a nézetével, hogy egy bizonyos adott távoli cél alapján azonnal minősíthető minden kezdeményezési szándék; nem tartjuk előjóságnak, hogy a passzivitást csak a tagok, ill. a szervezetben belüli információáramlás szempontjából közelíti meg. Gyuris Jenő felfogását sem tekintjük teljesen kiforrottnak, oléggé elnagyolt és pontatlan kategóriákat használ /pl. dzsentri/. Nem értünk egyet a kívülállással és a lehetőségek teljes tagadásával sem.

-- Szerk./

TUDÓSÍTÁS A BUDAPESTI EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI NAPOK KERETÉBEN MEGRENDEZETT POLITIKAI TANÁCSKOZÁSRÓL;

Március 20-án került sor a Közgazdaságtudományi Egyetemen egy tanácskozásra, amelyen a fővárosi egyetemnek KISZ-es és KISZ-en kívüli tagjai vettek részt. Az előzetes várakozásnak megfelelően zsúfolásig megtelt a nagyterem, ahol több mint 1000 diák jött össze az ország legkülönbözőbb helyeiről, a vidéki és fővárosi főiskolákról is. Ebben az évben először valósult meg ilyen jellegű rendezvény, amelynek célja pusztán politikai eszmecsere volt. A teremben az ifjúság politizálni akarása érződött, feledtetve az elmúlt évek KISZ fórumainak unalmas légkörét. A kritikusabb hangvételű felszólalásokat nagy tapsvihar köszöntötte, s nem volt ritka az sem, hogy a szemtitmondó, frázisokat puffogtató felszólalókba belefolytottak a szót. Sokan kiálltak emellett az "udvariasság" mellett, sőt kiemelték, hogy a közélet más területein is alkalmazni lehetné ezt a módot, hiszen a demokratizmus egyik megnyilvánulása az, hogy az emberek szabadon kifejezhetik tetszésüket vagy nemtetszésüket egy-egy felszólaló iránt. Itt is közel hasonló problémák vetődtek fel, mint a szegedi küldöttgyűléseken.

- öztöndíjak reálértékének csökkenése, /öztöndíjemelés/
- házaspárok támogatása
- kollégiumi férőhelyek növelése
- elhelyezkedések, nyári gyakorlatok, őszi mezőgazdasági munka problémái
- KISZ-en belüli problémák /passzivitás, stb./
- ideológiai képzés hiányosságai

A kari KISZ-titkároktól a pártvezetőkig mindenki elismerte, hogy a KISZ szervezet ma, 1981-ben nem tudja ellátni azt a feladatot, amit 1957-ben, alakulásakor még sikeresen megoldott; azt, hogy összefogja a magyar ifjúságot és képviselje az érdekeit. Felvetődött egy országos terjesztésű újság gondolata is, valamint a pestiek részére egy egyetemi kávéház létrehozása. Ezeken kívül még sok mindenről volt szó, amelyek a fővárosi egyetemnek belső életére vonatkoztak. Már éjfél felé járt az idő, amikor bezárult a tanácskozás. A résztvevők, a rendezők /Budapesti KISZ Bizottság/ elégedettségüknek adtak hangot: ilyen fórumra igenis szükség van, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz, megismerjük egymás gondjait, együtt próbáljunk megoldást keresni az egyetemi ifjúság és a magyar fiatalság problémáira.

Ezt a remek ötletet a közeljövőben a Szegedi KISZ Bizottság is pártolhatná oly módon, hogy megrendezne egy ehhez hasonló szegedi tanácskozást. Ezt az a tény is indokolná, hogy Szeged az egyetemisták városa, de az itteni felsőoktatási intézmények nagyon elszigetelődtek, keveset tudnak egymás problémáiról. Egy ilyen fórum bizonyára sokat segítené ennek megoldásában.

Angyal László

--

EGY MÉRKŐZÉS KÜLDETÉSE

/Kósa-portré/

Nekem már nincs időm mást mondani, csak azt, amit gondolok."

20.00 zsúfolt terem

20.02 megérkezik

20.07 kölcsönös ösztönzésben és bizalomban egyezünk meg.

Az életenből: ...1963, diplomafilm a Tízezer nap...nem kapok diplomát, mert ez egy vacak és nem üti meg a mértéket... Németh László, Illyés Gyula, Nagy László szerint védenem kell a köröm szakadtáig is ezt a filmet, akár az életben árn is... munka nélkül, vaságyon, ételmaradékkal, amit a menzáról... kétszer hívtak be, nem mentem...itt van magáért egy nagy fekete kocsi, akkor még közel voltak az ötvenes évek... egy fehér és egy fekete szmoking az operett színházból és Cannes-ból egy nagydíj. Európában, nem a magyar ugaron... és én rájöttem, hogy két Magyarország van és nem egy, ahol mindenki egyforma játékszabályok

szerint gondolkodik. Az igaz, hogy a nőphatalom valóban a nép hatalma kell hogy legyen, de ha ezt a mondatot nem vágom ki a filmből, nem engedik levetíteni... négy évig egy centi filmet nem forgathattam... az öngyilkossá; viszont nem demokratikus műfaj... Teltek, multak az évek és én furcsa mód mégis megmaradtam, de rájöttem, nem csak a tudományban, a művészetben is kockázatos mélyebben, igazabban, vagyis őszintén gondolkodni... de ha nem mond semmit, akkor vajon minek beszél az ember? A házagsá; vakít és megvakul tőle a történelmünk is. Az igazságot nem elég csak kimondani, az igazságot érvényesíteni is kell...és akkor úgy határoztak, hogy ez a film is be lesz tiltva...mert én a dialektikát is fontosnak érzem a gondolkodásomban. Mindaddig, amíg azt mondom vagy arról hallgatom, amit gondolok, addig szabad embernek mondom magam. De a dolgok csak cselekvésekben tisztulnak meg. Ahol nincsenek mikroközösségek, amelyek naprakészen érzékelik az embercselekedeteit; lenérik és tudatosítják látót, ott a z ember elveszik. Furcsa történelmi félreértésben élünk, minél inkább alkalmatlan valaki a vezetésre, annál jobban ragaszkodik hozzá, mert hatalma van, ami hozzájárul egy jólszervezett maffia-szellen éltetéséhez az öttúsában. Ebben a semmilyenségben nem lehet tisztán látni, fogalmazni és ítélkezni. Az apró semmik egy nagy semmivé gyűlnek össze idegeinkben, tudatunkban társadalmunkban. A dolgokat meg kellene próbálni szilárdan a nevükön nevezni, mert ha nem ítélkezünk, akkor is megvakulunk. Az igazmondás nem jog kérdése, hanem kötelesség...B.Nagy László... Andzej Wajda, miatta büszke vagyok Kelet-Európa-i sorosra... Mi az hogy kegyeli állapot, vagy mi a "bujtosi gög" ?... olyan magától értetődő, mint ahogy a föld terem, vagy ahogy az ember teszi a dolgát a maga helyén, mint az öreg halász...a világban sokféle emberre van szükség, meg tárgyakra is mint a vasmeska, amit azért erősztenek le, hogy ott álljon meg, ahol van. Én olyan vagyok, mint a víz színét mérő oszlop/Balczó/ lehet, hogy nem éri el a víz, lehet, hogy egészen ellepi a víz, csak egy nem lehetséges, az, hogy én lefeküdjek, mert akkor már semmire se vagyok jó. A világban az öntörvényű gondolkodás és az elkötelezettség közt nem lehet különbséget tenni. Az önállótlan gondolkodás nem elkötelezettség, hanem szolgaság. Minden érték meghatározója a közösséghez való kötődés, az érte vállalt felelőség. Sokkal nagyobb érték az, ha egy silány ember elmarasztal, mintha egy közepes megdicsér /üzenet a filmkritikusoknak, Nagy Lászlótól./ Haza csak ott van, hol jó is van /üzenet Savanyu Ervinnek Petőfitől./... Rigo és Balla közt kisebb különbség volt, mint köztem és Gyertyán közt... mert megvakulhat a cselekvés is épp úgy, mint a történelmünk... kispörkölt, kovászos uborka, konzolidáció... az én öklöm ugyanis keményebb, mint a ti koponyátok, hát menjetek szépen haza kibékelni-motta Kuruész, miközben leszakadóban a hid, mégis mindenki úgy tett, mintha semmi sem történné...de én hiszem, hogy vannak magas beosztásban is felelősségteljes emberek... József Attila...

23.32 Béres doktor és a csodagyógyszer... és a hirtárlat...és a pán-célszekrénybe került filmtékercsek...és a halálból visszatérő emberek...

23.42 A terepbe kintől berepül egy lepke, majd négegy, jönnek a fényre.

23.50... és akkor megrokkantam fizikailag... nem birta az egészséggem... és akkor eljött Nagy László és azt mondta, te most gyógyulj meg, majd én csinálom helyetted...hiszen itt emberéletükről van szó... az utolsó előtti pillanatokat éljük...

23.54... NAGY LÁSZLÓ SZIVELSAK DASA- ezt is meg kellett hát tudnunk...

24.05... és süket lett körülöttünk a világ, hiába próbálkoztunk, s akkor gondoltuk, hogy külföldön,...meg aznap este benondta a rádió, hogy milliós hasznót hozó üzletkötés történt!.

24.10...és mi csak ültünk a feleségemmel otthon és hallgattuk a híreket, és jöttek a filmes kollégák és mesélték, hogy a filmgár büféjében... öt évet elvesztettem az életomból, a leggyötrelmesebb, de a legszebb öt évet...

24.20... egyszer csak szívünk fölé tévedhet a mi kezünk is ...ülünk a fényben, fényesednek a szavak...

Nem az a tét, hogy az ember megdögöljön valamiért, amiért élni tudna, hanem azért kell hogy éljen, amiért meg tudna döglöni is.

24.21 ... feláll, indul kifelé, körülveszik, sugárzik az arca; telve a lelkünk bizakodással, hát vannak még emberek, s jó, hogy vannak...

.. Molnár Imre

A MOZGÓ VILÁG SORSARÓL

hónapok óta kósza hírek terjednek: A Móra Kollégiumban áprilisban Mozzgó Világ-estet rendeztek, amelynek keretében Petri György költőt és Mányoki Endrét, a lap egyik munkatársát látták vendégül. Mányoki Endrétől kértünk felvilágosítást Mozzgó Világ-ügyben. A következőket tudtuk meg: a Mozzgó Világ szerkesztőgárdája még együtt dolgozik, ám a főszerkesztő személye körül továbbra is bizonytalanság van. Már a májusi szám anyaga is összeállt, hogy utcára kerül-e, nem tudni. Az elmaradt számok "formai okok" miatt nem jelenhettek meg. A lap egyelőre létezik, és profilját nem akarja megváltoztatni.

Az esten Mányoki a következő szavakkal mutatta be nekünk a költőt:

PETRI GYÖRGY

"az abszolút költő számonra. Ő a világban nem önmagát és helyét keresi. A világot akarja megismerni. Ez a világ: önmaga."

Ez egyben a költő ars poeticája lenne?

Elgondolkodtató. Petri most készülő kötetéből olvasott fel nekünk.

Versei egyszerre vonzottak és taszítottak is. Valahol így utólag olvastam, Petri következetesen törekszik arra, hogy elidegenítsen a verstől. Agresszív részleteket, taszító szituációkat és sokszor durva kifejezéseket iktat versébe. Szinte megtagadva a hagyományos verskellékeket, ábrázolásának azok nem felelnek meg. A versforma szétrobbantásával is mintegy hangsúlyozza azt a diszharmonikus világot, amely költészetének tulajdonképpeni tárgya.

Kötetei 1971 és 1974-ben jelentek meg. Már első kötete a Magyarázatok M számára is ontológiai kérdéseket vet fel; a második a "Körülírt zuhanás". Míg az előbbiben az örök értékekkel szembeállítja lehetőségeit, az utóbbinak legillusztrisabb verse, a Lépcső jelzi a pesszimizmus elnélyülését költészetében. Petri ironikus és pesszimista költő. Elhangzott versei sem vallanak egyébről, de a sokszor merész, szókimondó írásait úgy érzem, nem szabad kritikátlanul /pusztán/ befogadni. Költészetének fő problémaköre a személyiség, az értelmiségi, szellemi ember és annak lehetőségei. Ez a személyiség azonban értékét veszített-ként jelenik meg. Az értékek nagy hiánya: szeretet, szerelem, emberi kapcsolatok... maga a világ is hiányok összessége. Versei ezt a hiányérzést szóltatják meg. Az ember determináltsága folytán csupán töredék-emberként létezhet. Teljes értékűvé az egyént egy mindenki által elfogadott és gyakorolt társadalmi etika, társadalmi összefogás tenné. Hiányérzet és tagadás köré csoportosíthatnánk Petri motivunkészletét. Valahogy minden versén érezni, hogy ő kívül áll, "kívül minden köteleken". De meddig lehet kívül maradni, és megengedheti-e magának ezt az ember. Igaz, a tagadás is egyfajta állásfoglalás, de egy bizonyos időn túl nem adhat perspektívát. A tagadás már a csokkvészformák keresését is kizárja, mert ilyen módon önmagában kimerül.

Tóth Margit

..

EGY SZAVAZÁS TULAJDONSÁGAI

Május 6-án, másodszeri nekifutásra végre sikerült lebonyolítani a negyed és ötöd éves történeteszek szavazását arról, hogy melyik oktatójuknak ítéljük oda legelőször az idén alapított emléklakettet. / az alapítás részleteiről Laklár Márta írt a Gondolatjel 4. számában. / A jelenlevők először is elvetették azt a javaslatot, hogy a frissen alapi-

tott történeziplakettet csak fiatal oktatók kaphassák. Ennek ellenére a jelöltek többsége - s a győztes is - a fiatalok közül került ki. Az első /titkos / szavazáson Raffay Ernő kapta a legtöbb szavazatot, /13-at/, őt követte Karsai László /10 szavazattal/. E szavazás után, tudomásul véve a végeredményt, többen, /7-en/ elmentek, ám sajnos korán. Felmerült ugyanis, hogy mivel egyik jelölt sem kapta meg a szavazatok abszolút többségét, /50 % +1 /, ezért az első két helyezett között újabb szavazást kell rendezni.

/annak, hogy már az első szavazás után merülhetett fel ilyen döntő ügyrendi kérdés, az volt az oka, hogy nem volt kéznél az alapidokumentum, csak a 4-es Gondolatjel egy példánya, amely nem teljes egészében tartalmazta az alapidokumentum pontjait. /

Ez a közakaratra most már nyílt szavazás végülis Karsai László javára dönt el 17-10 arányban. Eddig a tények.

A tanulságok közül hármat említenék meg.

1. A jövőben mindenképpen jobban elő kell készíteni az eseményt. Nem szabad előfordulnia annak, hogy a meghirdetett időpontra nem gyűlik össze elég ember, mint idén az első alkalommal történt. Ha ilyen esetek újból előfordulnának, inkább meg kell szüntetni a dolgot, hiszen nyilvánvalóan nincsen rá igény. Asiker érdekében egyébként javasolom a későbbi szervezőknek -jobb, ha ezek a mindenkor negyedévesek lesznek- hogy a szavazást feltétlenül kössék egybe egy olyan alkalommal, /pl egy népes előadással, vagy ünnepséggel/, ahol eleve sok megjelentőre lehet számítani. Erre legalább addig szükség van, amíg az onlékplakett megszavazása nem válik közismert és a hallgatók által értékelte hagyomány-nyá.

2. elemi feltétel, hogy a jövőben a jelölés és szavazás szabályai szilárdan lefektetettek és közismertek legyenek. Az idén sajnos -leginkább tapasztalatlanságunk miatt- ez a feltétel bizony kívánnivalót hagyott maga után.

3. A jelölés és szavazás egyik legfontosabb mozzanata szerintem a vita lett volna, vagy legalább megkísérlése a jelölés megindoklásának. Jó, volt ilyen is. De a véleményünket kifejezni, érveket felsorakoztatni és megcáfolni, egyszóval vitázni sokkal magasabb szinten kell megtanulnunk- a saját érdekünkben.

A magam nevében gratulálok mindenkinek, aki a szavazás során több-kevesebb szavazatot kapott, s mindenek előtt természetesen a győztesnek. Végül mindannyiunk nevében köszönetet mondok Talpai Gábornak, a JGYTF kerámia műhelye vezetőjének azért, hogy megtervezte és elkészítette nekünk a plakettet.

-. -

Szabó János

HIREK

A "- " szerkesztősége nem kis lelkesedéssel fogadta a hírt, mi szerint a jogi kar "Új impulzus" c. kari folyóirata megjelenése után most a "- " 5. számának megjelenésével egyidőben kari lapot ad ki a TTK /Kari híradó/ és a JGYTF is /Hirmondó/. A TTK esetében új, a főiskola esetében pedig egy régi kezdeményezés felújításáról van szó. A kari lapok teremtette fórum /ezt talán "- "ünk is bizonyította/ mindenképp hasznos segítséget jelent a karon folyó mozgalmai és egyéb tevékenység számára. Az együttműködés reményében a BTK Gondolatjele a megjelenő kari lapok részére jó színvonalat, a szerkesztőségeiknek pedig jó munkát kíván.

Adalékok egy néprajzi kiscsoport kísérléteihez

A Móra Koll. néprajz iránt érdeklődő hallgatói ez évben harmadszor szerveztek előadást. /Az első: Donokos Pál Péter: Moldvai magyarság c. a második: Felföldi László: A magyar néptánc hagyományok c./ Május 6-án este Károly Anna, egyetemünk hallgatója beszélt csikménasági gyűjtőutjairól, bemutatva eredeti dia-és magnófelvételeit. Az előadás előtt Dr. Ferenczi Imre tanár ur, egyetemünk Néprajzi Tanszékének vezetője adott hasznos, megszívlelendő javaslatokat, tanácsokat azon érdeklődők számára, akik nyáron a közművelődési táborban Hajós községgel szeretnének ismerkedni..

A Gondolatjel 4. számában közölt információ, mely szerint a néprajzi kiscsoport monográfiát akar készíteni, és ehhez állandó szakmai segítsége nincs, téves.

-. -

A JATE KISZ Egyetemi Bizottsága május 12-i ülésének egyik napirendi pontja a kari és egyetemi küldött-értekezletek tapasztalatainak összegzése, értékelése volt, melyre meghívást kapott a három kar, valamint az OD KISZ vezetőségének néhány tagja. E megbeszélés lehetőséget adott egyetemi KISZ életünk jelenlegi problémáinak tisztázására, olyan közvetlen véleménycsere, mely a közelmúlt viharos, ellentmondásokkal teli eseménysorozatának minél több szempontú értékelésére, a téves nézetek kiszűrésére, egyfajta reális kép kialakítására irányult. Nem kevésbé fontos volt azonban a továbblépés, jobb együttműködés igényének megfogalmazása, mely a vitázó, de egymás nézeteit megérteni akaró véleményekből egyértelműen kiderült, s melyek végső konklúziója a közös munka, s az előttünk álló feladatok tudatos végigvitelének szükségességét hangsúlyozta.

-. -

Az 1981/82-es tanév elején néhány harmadéves hallgató vizsgálatot indított a JATE-n végzett bölcsészhallgatók elhelyezkedésével kapcsolatos problémákról a Pályázati Bizottság és a JATE Szociológia Tanszék ágért közreműködésével. Öt évfolyamot vizsgálnak /1976- 81-ben végeztek/ kérdőíves módszerrel. Esetleges segítséget is szívesen fogadnak. Válaszokat -- jeligére a kiadóba.

-. -

MEGALAKULT A FILOZÓFIAI KISZ-ALAPSZERVEZET is legutóbbi számunk megjelenése óta. Azokból a hallgatókból áll, akik a filozófia és a politika kapcsolatának kérdése iránt érdeklődnek. Programjukban szerepel a filozófiatörténet és a filozófia tanulmányozása során felmerült problémák megvitatása, a tisztán elméleti kérdések gyakorlati vonatkozásainak vizsgálata, különös tekintettel a magyar társadalmi viszonyokra, nyilvános előadások, viták rendezése a fontosabb - a filozófia és a politika kapcsolatát érintő - kérdésekről, stb.

-. -

OLVASTUK Göncz Árpád cikkét /Nem kellene képzett fordítók?/ az ES máj.2-~~1~~ 4. számában. A cikk befejezéséből idézzük: "...1. Vajon olyan gazdagok vagyunk-e, hogy egy könnyedén kimondott 'bukás' szóval fölmentvén magunkat, elherdálhatjuk hetvenkilenc fiatal részben már megszerzett, de még befejezetlen szaktudását? 2.S olyan gazdagok, hogy ezzel együtt elherdálhatjuk hetvenkilenc fiatal kincset érő bizalmát is? Mert ők amikor az egyetemen erre a szakra kérték a felvételüket, elhitték azt, amit már azzal, hogy hívták, sokak közül kiválasztották, fölvtették és tanították őket eleve megígérték nekik."

+ + +

A számot szerkesztették a "-"- alapszervezet tagjai:

Angyal László
Herbst Zoltán
Hesz Marianna
Hévizi Ottó
Kokas Károly
Molnár Imre
Mórocz Károly
Nagy Imre
Somogyvári Márta
Szijj Ferenc
Tóth Margit
Uz Éva

-. -

soksz. eng. Sényei Róbertné